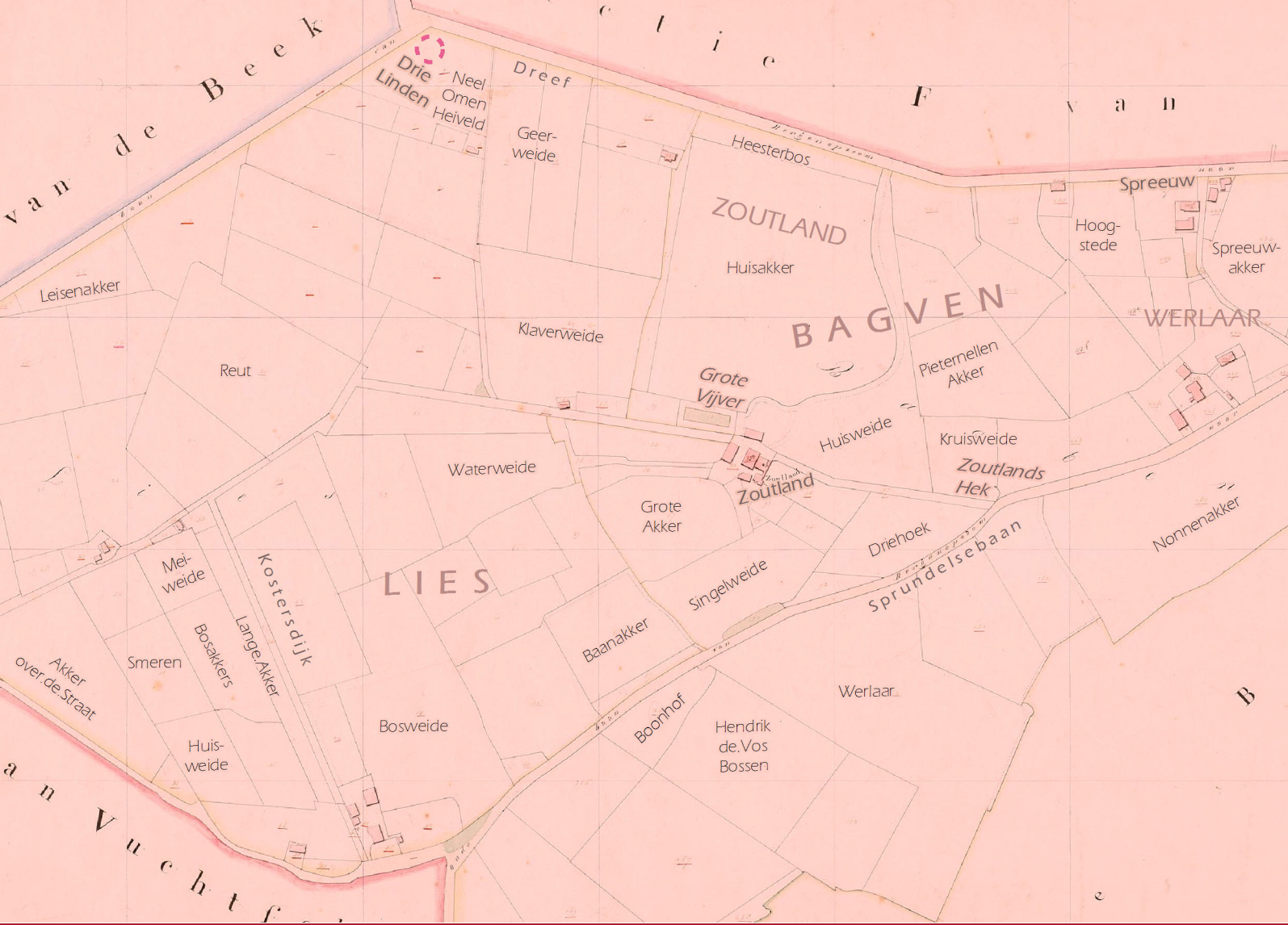

Erfgoedrapport Breda 60

Veldnamen in de voormalige gemeente Princenhage

4.10 Bagven

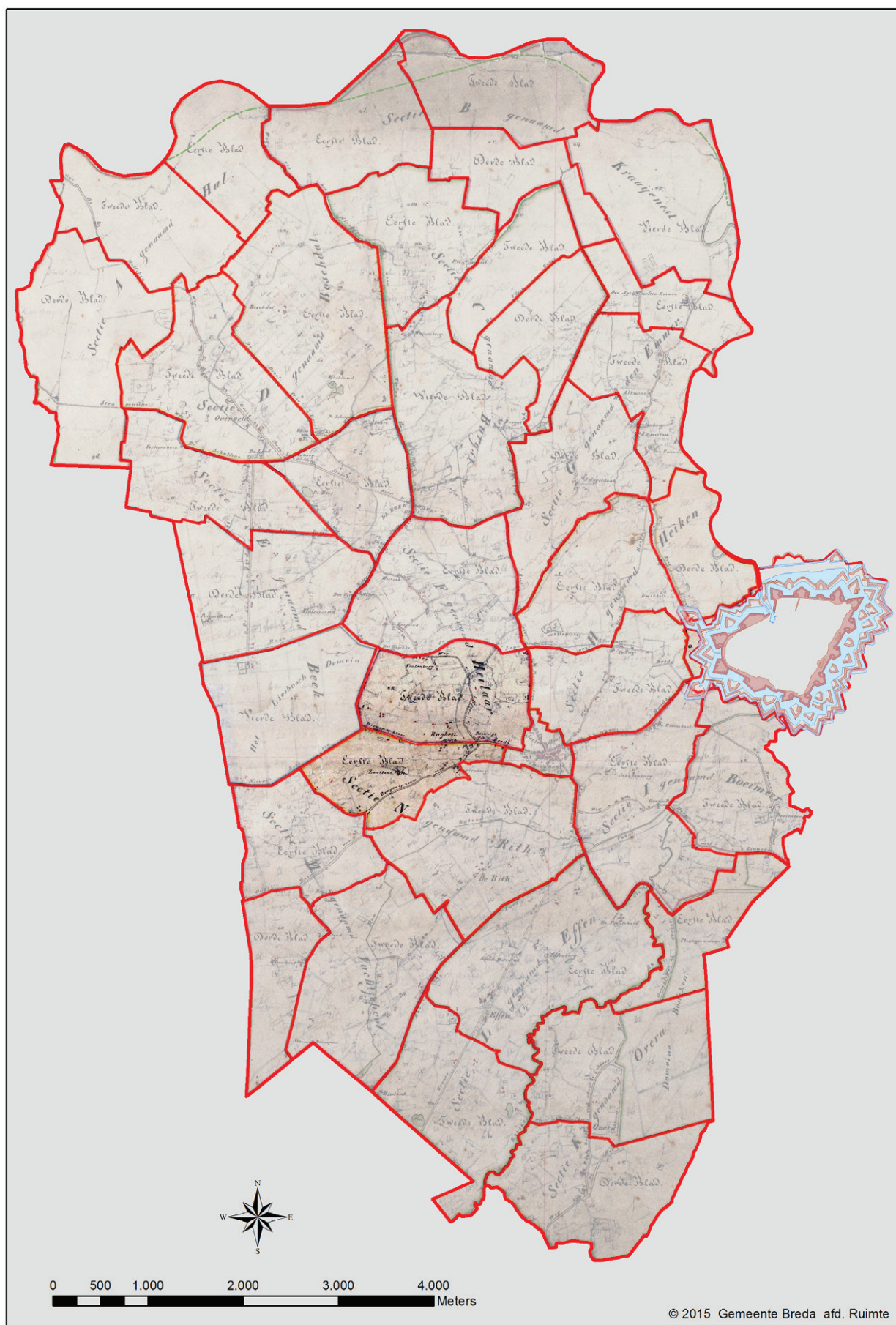
Chr. Buiks

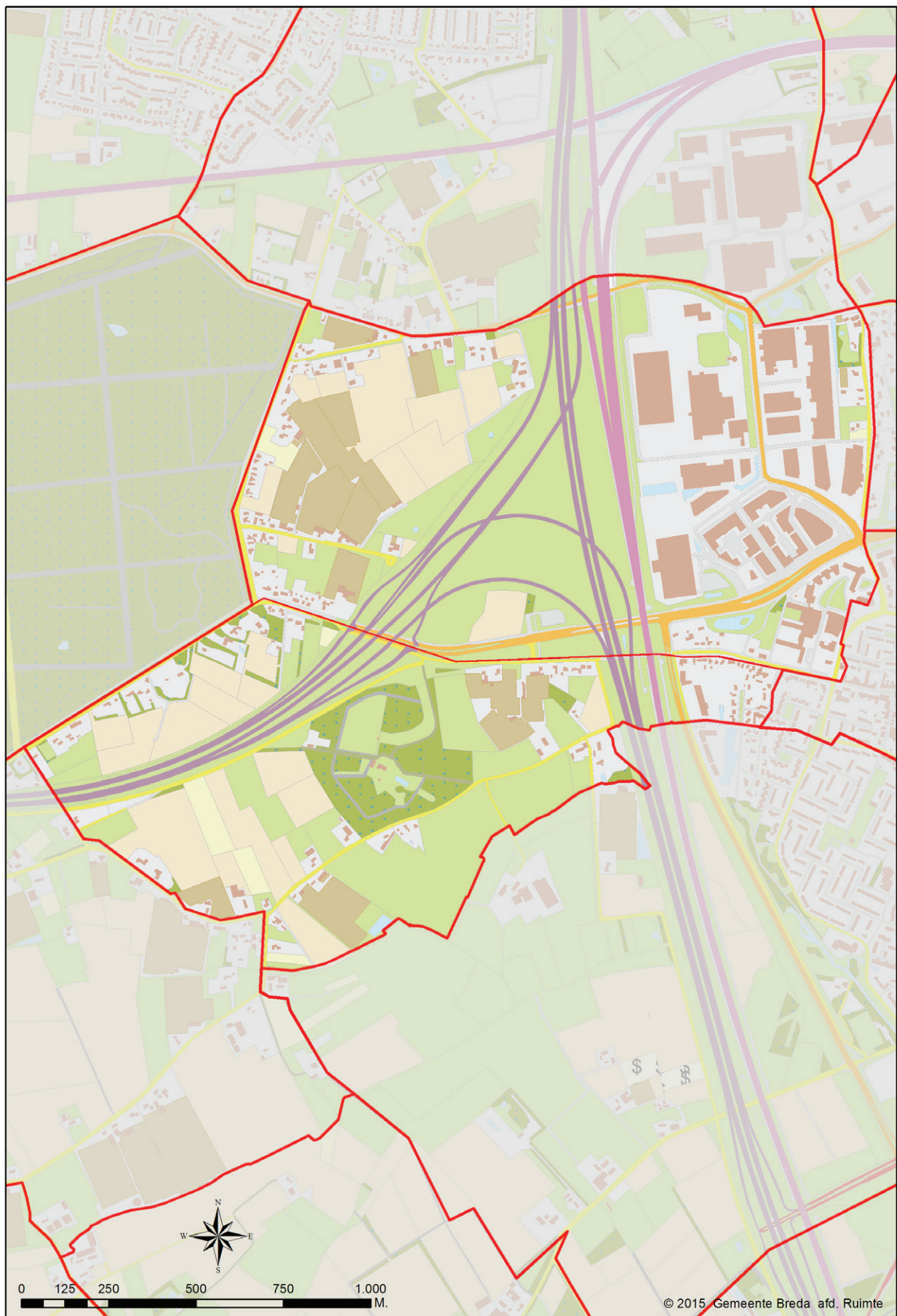
Gemeente Breda

4.10

BAGVEN

4.10 BAGVEN

AKKER AAN DE HAND – 1744 – RH279, 177V

Een perc. saayland: de Acker aende Hand, 1½ gem., west en noord de straat.

AKKER AAN DE LEEMPUTTEN – 1744 – RH279, 177V

Een perc. saayland: den Acker aende Leemputten, 2 gem. zuid sheeren Baan.

AKKER AAN HET KRUIS – 1744 – RH279, 177V

Een perc. saayland: den Acker aen het Kruijs, 2 gem. (leen van Breda).

AKKER, GROTE – 1663 – RH274, 59V

Stuck zaeylandt: den grooten Acker, 2 gem.

AKKER, GROTE – 1669 – R727, 230V

Stuck saeylants: den Grooten Acker, 1½ gem. oostw. de singelweijde.

AKKER, GROTE – 1669 – R727, 230

Huysinge, westw. de erve: de Groote Acker.

AKKER, HOGE – 1634 – P124, F59

Een br. landts en bosch: den Hoogen acker.

AKKER, KLEINE – 1553 – R711, 222

Lants inde Cleyn Acker, 5 lop.

AKKER, KLEINE – 1550 – R711, 13

Stuck erfs onder bosch landt en weyde, 8½ lop. in de Cleyn Acker aen Bagven.

AKKER, KLEINE – 1634 – P124, F26V

Landts in de Cleyn acker in Bagven.

AKKERKE, HOOG – 1760 – RH107, 107

2 parceeltiens soo saeylant als groese: het Hoog en Smal ackerken, 2 gem. omtrent de Lind.

AKKERKE, SMAL – 1701 – R733, F188

Twee perc. soo saeylant als groese : het Hoogh en de Small ackerken, 2 gem.

De Akker aan de Hand is genoemd naar een handwijzer, een richtingaanwijzer in de vorm van een hand met een wijzende vinger. Smal in Smal Akkerke betekent 'klein'.

Akker is de meest verspreide en oudste term ter aanduiding van het bouwland. Akker betekent mogelijk 'het omheinde veld'. Dat omheinde kan gelden voor elke individuele akker, maar ook voor de 'dorpsakker', een complex van enkele tientallen hectaren vroeg ontgonnen cultuurland, waar een stevige wal omheen lag.

Hoe de dorpsakker er begin negentiende eeuw uit zag vernemen we van meester Schrauwen uit Gilze in een lyrische omschrijving: 'Ziet nu, welke uitgestrekte vlakte het dorp omgeeft. Dit geheele akker, zoo noemt men deze uitgestrektheid, is zaailand, een enkel plekje

weiland, dat hier of daar in eene laagte ligt uitgezonderd. Geen houtgewas verhindert hier de bebouwing des gronds; aan slooten of greppels gaat niet een duim lands verloren; men heeft die tot afleiding des waters niet noodig en tot grensscheiding der landerijen legt men slechts enen kei onder de aarde. Vestigt nu uwe oogen op het graan. Welke uitgestrekte korenvelden! Men bezaait hier drievijfde gedeelte van het bouwland met rogge, en dat wel twee, drie achtereenvolgende jaren op dezelfde plaats, iets, dat elders volstrekt niet wil gelukken. Merkt gij wel vanwaar ons deze aangename geur toevloeit? Volgt slechts de bijen, welke al gonzend nevens onze ooren vliegen, en zij zullen u op die boekweitvelden brengen, die daar zoo heerlijk met witte bloemen prijken, waaruit zij den welsmakenden honing inzamelen. Ziet eens, welk verrukkelijk gezigt in de verte dat veld met blaauwe bloemen oplevert; het is vlas, welk gewas men hier slechts zoveel teelt, als men tot eigen gebruik noodig heeft, eveneens als het koolzaad, hier sloorzaad genoemd, het welk gij daar links van u ziet. Ook treft men hier vele aardappelen aan, en hier en daar haver, doch zeldzaam garst en nog zeldzamer tarw. En wacht men tot de rogge ingezameld is, dan ziet men de grond dadelijk in gereedheid brengen om met raap-en spurriezaad te worden bezaaid'.¹

AKKERBOSKE – 1671 – R728, 8v

Stuck erfs, onder weyde en bosch: het Ackerbosken, ½ br.

Bos bij de dorpsakker.

AKKERWEIDE – 1560 – R713, 122

Stuck erfs: dAckerweyde, ½ br.

Weiland bij de dorpsakker van Bagven.

ANKERSBOS – 1668 – GP263, 100v

Anckersbosch.

ANKERSBOS – 1742 – GP272, 227v

2 gem. van Ankersbosch in de Dwarsschoten.

Bos in bezit van de familie Anker. Deze familienaam is nog goed bekend in Noord-Brabant.²

AVEN – 1699 – P126, F399

Een br. weiden in d'Aven in Bagven.

Ven gelegen bij het water de Aa. Was dit de Bagvenseloop? A was heel lang geleden ook de naam voor de Weerij, maar Bagven ligt niet aan de Weerij.

BAANAKKER – 1744 – RH279, 177

Een perc. saayland: den Baanacker, 3 gem.

Perceel gelegen aan een baan, een grote doorgaande weg.

BAANWEIDE – 1703 – R734, F39

Een perc. weyde: de Baenweyde, ½ br.

BAANZICHT – 1754 – RH106, 191

Publieke verkoop van een hoeve lands in Bagben: Baansigt, onder saay en weylanden en bos-schen 10 br. Met de huysinge, caemers keuken schuere boomgaerden hovingen, oost 's heeren straete off Dreeve.

Modenaam : boerderij aan een doorgaande baan gelegen, met zicht op deze baan. In 1759 omschreven als'eene hoeve gestaen ende gelegen in Bagven aende Dreve alhier onder de Hage genaemt Baensigt'. De boerderij met herenkamer is mooi gerestaureerd.³

BAGVEN – 1419 – ERENS, NR. 244

Baguenne.

BAGVEN – 1464 – R705, F99V

De Heytheyninge in Bagvenne.

BAGVEN – 1521 – R428, 228

In Bagvenne.

BAGVEN – 1530 – R706, F99

In Bagvenne.

BAGVEN – 1569 – R715, F110

In Bacven.

BAGVEN – 1594 – R717, 128V

Seker velt: Baggeven.

BAGVEN – 1610 – R719, 183V

In Bagben.

BAGVEN – 1629 – R722, 181

in Baghvent.

BAGVEN – 1630 – R723, F148

Onder 't Bagven.

BAGVEN – 1640 – R724, F24

Stede in Backven.

BAGVEN – 1643 – R724, F184

By Bagvenne; in Baghven (f195v).

BAGVEN – 1664 – R726, 268V

in Backben; in Bachven (f266).

BAGVEN – 1664 – R726, 266

In Bachven, in Bachben.

BAGVEN – 1664 – R726, 277V

in Backven.

BAGVEN – 1670 – R727, 330

In Bagveen.

BAGVEN – 1681 – R729, 157V

Onder Bacqbeemt (sic)

BAGVEN – 1697 – R732, 153

in Bachven, in Baghven.

BAGVEN – 1699 – P126, F178

In Baghven.

BAGVEN – 1699 – P126, F97V

Baghven.

BAGVEN – 1699 – R733, F81

Huysinge in Baghven.

BAGVEN – 1713 – R737, F13V

Een perc. saeylant: Bagven, in Bagven, ½ br.

BAGVEN – 1731 – RH100, 119

Zaaylant in Bagben (passim in dit register).

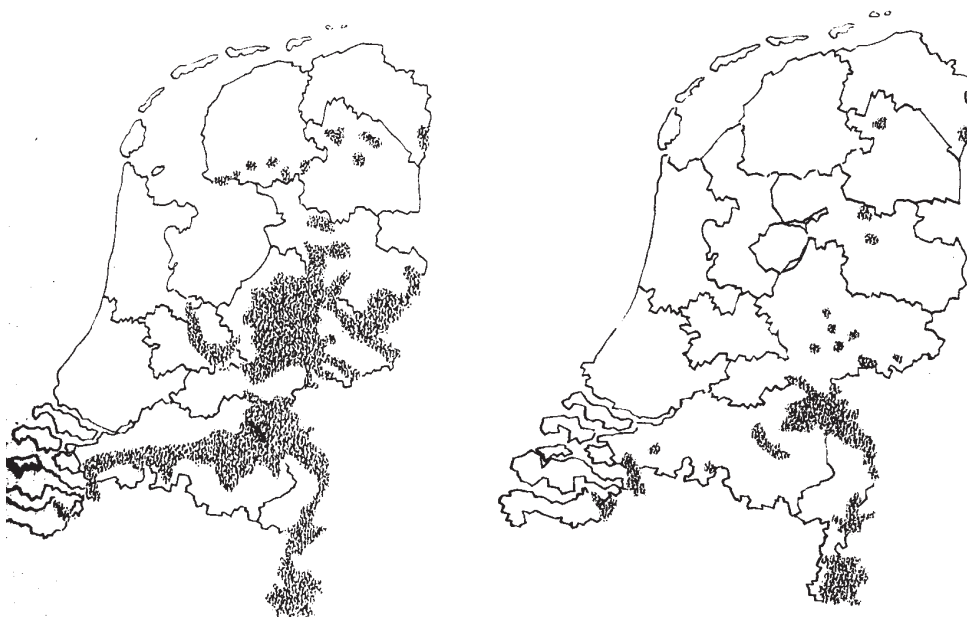
BAGVEN – 1734 – RH101, F38V

in Bachben.

BAGVEN – 1742 – GP272, F8

In Bagven.

Oude vermeldingen zijn: 1292 iuxta Bagvenne; 1295 de Bagvenne; 1415 in Bagven.⁴ Men heeft voor het eerste lid bag wel gedacht aan een betekenis 'modder'.⁵ In Engeland komt het element voor in namen als Bageridge, Bagshaw, Bagshot, Bagslate en zou daar wijzen op de das of de vos.⁶ Ook zou dit element optreden in het eerste lid van Bakel: 714 Bago-
loso; Gysseling denkt voor het eerste lid aan bagna, verwant met mnl. bagghe 'big' en Eng. Badger 'das'.⁷ De overeenkomst tussen een big en de das is waarschijnlijk dat beide dieren

Verspreiding van de
Das in Nederland resp. in
1900 en 1960.

strepen vertonen. Opmerkelijk is dat de diernaam das vrijwel ontbreekt in de toponiemen van de Baronie (uitgezonderd misschien in Dassemis onder Chaam). In de bronnen komt het woord das voor het eerst voor in het jaar 1287;⁸ het woord betekent timmerman (duidend op zijn hollenbouw).⁹

Opmerkelijk is de vorm Bagven met v/b wisseling die in de achttiende eeuw honderden malen voorkomt.

Ven 'waterplas in de heide' ook wel 'venige grond'. Ven wordt wel omschreven als 'veenland, klein meer in bos of hei, waaruit men vroeger turf haalde' of 'natuurmeer, dan wel een uitgeveende plas in heide of bos, vooral in Brabant'.¹⁰ Vennen kunnen ontstaan zijn in de in de laatste IJstijd gevormde depressies (uitwaaiingsvlakten of oude rivier/beekdalen). Ook kunnen vennen gevormd zijn op plaatsen waar een ondoorlatende oer- of leemlaag in de bodem aanwezig was. Tenslotte kunnen (ronde) vennen ook nog als restant van een pingo-ruïne gevormd zijn.

BAGVENSVEKEN – 1512 – R420, F135V

dBagvensveken.

BAGVENSVEKEN – 1514 – R421, F145

Huysingen erffenisse tusschen de Haigkercke en dBagvensche Veken, suytw. aende Heerbane.

BAGVENSVEKEN – 1527 – R705, F138

Ontrent den Bagvens veken.

BAGVENSVEKEN – 1554 – RH121, F27

Huysinge ontrent den Bagvensse veeken.

BAGVENSVEKEN – 1594 – R717, 108

Aen Dbagvens veken.

BAGVENSVEKEN – 1630 – R722, 234

Den Ouden Bogaert bij het Bagvense Veken.

BAGVENSVEKEN – 1668 – GP263, 150V

Bagvens Vecken.

BAGVENSVEKEN – 1668 – GP263, 94

Bagvens vecken.

BAGVENSVEKEN – 1684 – R730, 38V

Een gemeth aen t Baghvens vecken.

BAGVENSVEKEN – 1699 – P127, F474

Huysken aen t Baghvens Veken.

BAGVENSVEKEN – 1707 – R734, F177

Lant by het Bagvens veken ofte Handt aldaer, noortw. deGemeene Herbaene.

BAGVENSVEKEN – 1742 – GP272, 49V

Bagbens Veeke.

Een veken is een hek van gevlochten takken tussen staanders. Mogelijk stond dit veken op de plaats waar ooit een voorde in de Liesboslaan lag.¹¹

BAGVENSELOOP – 1887 – GP1914

De Bagbenseloop, aanvangende aan den Rijksweg naar Etten, bij F 549, loopende door Bagben en Vaareind en uitmondende in de Bethlehem Loop bij F 429, lang 1791 m.

BEGIJNENBOS – 1762 – RH107, 207

Inde Dwerssschooten, oost het Bagynenbos van Breda.

Bezit van een begijntje of van het begijnhof uit Breda. Vgl. Barbel Jan Jacops Lips, begijntje, te Breda, 1634, P124, f85; Maria Anssems, bagyn ende meestersse opten Bagijnhoff tot Turnhout, 1684, R730, f47v.

BEGIJNENWEIDE – 1794 – RH283, 106

Een perc. zaayland: de Bagyneweyde, 2½ gem.

Bezit van een begijntje. Barbel Jan Jacops Lips uit Princenhage was begijn op het begijnhof van Breda geweest, 1634, P124, f85. Na haar dood kwamen twee akkers van haar aan het begijnhof.¹²

BESTERD – 1678 – R729, F72V

Een perc. bosschen op den Besterd.

Bijster, bester, aanduiding voor niet-ontgonnen, woeste grond. Bijster 'verwilderd, onbegeenbaar, woest, niet onderhouden; slecht, vervallen'.¹³ Bijster kunnen we dus rangschikken

onder de veel voorkomende categorie van pejoratieven, namen die iets negatiefs aangeven, hier woest begroeide grond. We zullen er een gebied met struiken, allerlei onkruiden in moeten zien. Na ontginning bleef de naam van de grond gehecht aan het in cultuur gebrachte land, zoals vaak het geval is.

BLOEMWEIDE – 1708 – R735, F22

Een perc. saijlants: de Blomweij op Craeyelaer.

BLOEMWEIDE – 1709 – R735, F112V

Een perc. saylant: de Blomweyde, 1 br. in Baghven op Craijelaer.

BLOEMWEIDE – 1713 – R737, F73V

Een perc. saijlant: de Blomweijde, 1 br. op Kraeijelaer.

BLOEMWEIDE – 1766 – RH108, 35V

Een perc. land: de Blomweyde, 1 br.

BLOEMWEIDE – 1774 – RH109, 139V

Een perc. zaayland: de Blomweyde, 1 br. zuyt de gebuerstraat.

Weiland met bijvoorbeeld veel paardenbloemen of boterbloemen. De meeste bloemen zijn tegenwoordig door de zware bemesting uit de weilanden verdwenen, maar vroeger zagen deze in het voorjaar geel van de boter- en paardenbloemen. Merkwaardig is het feit dat het perceel in alle vermeldingen als zaailand wordt aangeduid.

BOOMGAARD, OUDE – 1535 – R707, F119

3 loop. lants: den Ouden Boghaert.

BOOMGAARD, OUDE – 1567 – R714, F134

Stuck lants: den Ouden Bogaert, 3 lop.

BOOMGAARD, OUDE – 1630 – R722, 234

Stuck lants: den Ouden Bogaert, 1 veertelsaet, bij het Bagvense Veken, noortw. aende Herbane.

BOOMGAARD, OUDE – 1634 – P124, F79

Een halff br. weyvelts: den Ouden Boogaert, aende Wechreyse oost.

Boomgaarden kwamen in Princenhage wel het meeste voor van de Baroniedorpen, uitgezonderd mogelijk Teteringen. Door de directe nabijheid van de stad Breda was er veel vraag naar fruit. Oud betekent voormalig. Het woord boomgaard komt voor het eerst in het Nederlands voor in het jaar 1100.¹⁴

BOONAKKER – 1886 – NBOC26, 9591

Schaarhout op de Boonakker en de Rijf.

BOONHOF – 1574 – R715, F120V

Stuck lants: den Boonhof, 1 gem. in Bacven.

Appel. Hortus sanitatis.

BOONHOF – 1575 – R715, F188V

Stuck lants: den Boonhof.

BOONHOF – 1612 – R719, 263V

Stuck erffs: den Boonhoff, ½ br.

BOONHOF – 1620 – GP50V

Lant: den Boonhoff.

BOONHOF – 1636 – GP261, 48V

Lant: den Boonhoff.

BOONHOF – 1668 – GP263, 162V

Boonhoff.

BOONHOF – 1699 – P126, F101V

Jasper Adriaen Jaspers met een stuck erffs: den Boonhoff, in Werlaer.

Boonhof is de algemene aanduiding voor moestuin. In de moestuin, die ook wel met koolhof, kruidhof of moeshof werd aangeduid, werden vooral bonen, koolsoorten, wortelen en dergelijke gekweekt. Tuinbonen en veldbonen, *Vicia faba*, zijn vanouds inheems, terwijl snijbonen, prinsessenbonen, *Phaseolus vulgaris* pas laat uit Amerika zijn ingevoerd. Tuinbonen vormden eertijds een belangrijk volksvoedsel, maar veldbonen werden ook aan paarden en schapen gevoerd. In toponiemen treedt het element boon vaak op. Bonen worden al duizenden jaren verbouwd: ze waren hier al bekend in het Neolithicum.¹⁵ In Vlaanderen werd braakland al op het einde van de dertiende eeuw bezaaid met peulvruchten.¹⁶ Na de hongersnood van 1124 moedigde graaf Karel de Goede de verbouw van bonen en erwten in Vlaanderen aan, daar deze gewassen een snellere en betere oogst geven dan granen.¹⁷

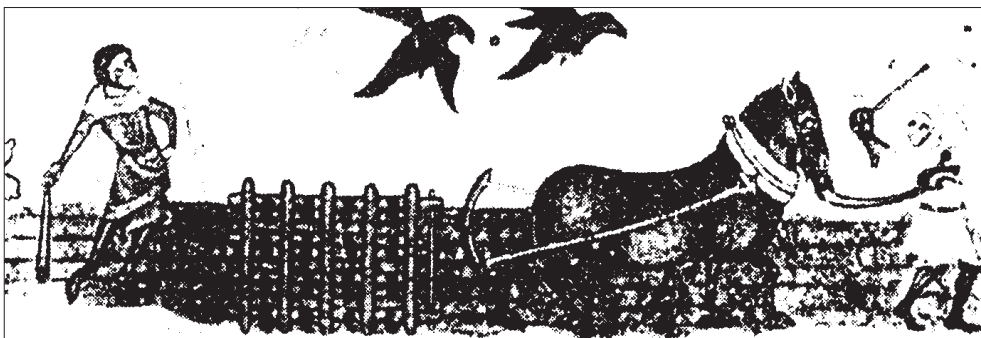
BOORSBOS – 1798 – RH283, 151V

Een perc. bosch: Boorsbosch, 1 br. in de Dwarskooten.

Boor is een familienaam, die bijvoorbeeld in Breda in 1947 nog voorkwam.¹⁸

BORGVLIET – VM

Boerderij aan de Sprundelsebaan 60.

Bonen zaaien achter een eg. Luttrell psalter, 1340.

Vliet is een element dat vooral in de achttiende en negentiende eeuw in de mode kwam (vlieden : ontvluchten). Borg kan wel ontleend zijn aan het naburige Lindenberg.

BOS – 1663 – RH274, 60

Stuck zaeylandt: dBosch, 1 gem.

BOS – 1905 – BREDANAAR24, NR. 58

Een perc. bouw-en weiland: het Bosch, in Bagben tegen den Bijloop 1, 13 ha. Kad. nr. N 174.

BOS, HOOG – 1668 – GP263, F89

Weijde, bosch en lant geweest sijnde: t'Hoogbosch, 3 gem. 45 roede

BOS, HOOG – 1711 – R736, F100V

Een perc. bosschen: het Hoogh Bosch, 2 gem. inde Dwersschoten.

BOS, HOOG – 1742 – GP272, F38

3 gem: 't Hoogbos.

BOSKE – 1775 – RH109, 259V

Een perc. weijde: het Bosken, 1 gem. noort het Liesbosch.

BOSKE – 1794 – RH283, 104V

Een perc. weyde: het Bosken, 1 gem.

BOSSEN – 1649 – R725, F3

Stuck saeylant, 7 a 8 gem. : de Bossen (lang bosch geweest).

Bos duidde vroeger niet uitsluitend een dicht bos aan, maar meer een gebied met struikgewas, waar vee kon grazen. Het Hoog Bos is echter wel een echt bos. Het perceel met de naam de Bossen was lang bos geweest. Het rooien van een bos was een enorm karwei: alle wortels moesten uitgegraven worden, niet alleen om het eropvolgende ploegen mogelijk te maken, maar ook omdat hout kostbaar was.

Het woord bos komt voor het eerst in het jaar 1089 in de bronnen voor.¹⁹

BOSWEIDE – 1599 – R718, 80V

Stuck weijden: de Boschweijde, 7 lop. opte Werlaeren.

BOSWEIDE – 1634 – P124, F5

Een br. weyden: de Boschweyde.

BOSWEIDE – 1706 – R734, F127V

Een perc. weyde: de Boschweyde, 4 gem.

BOSWEIDE – 1715 – R736, F129

Een perc. weijde: de Bosweijde, 4 gem.

BOSWEIDE – 1717 – RH96, F18V

Een perc. weijde: de Bosweijde, 4 gem.

Weiland ontstaan uit bos of gelegen bij een bos.

BRAAK – 1907 – BREDANAAR26, 53

Een perc. bouwland: de Braak 1,05 ha. F 541-543, 594.

BRAAK, GROTE – 1775 – RH109, 259V

Een perc. zaayland: den Grooten Braak, west sheeren Baan

BRAAK, GROTE – 1794 – RH283, 105

Een perc. zaayland: de Groote Braak, west sheeren Baan.

BRAAK, KLEINE – 1775 – RH109, 260

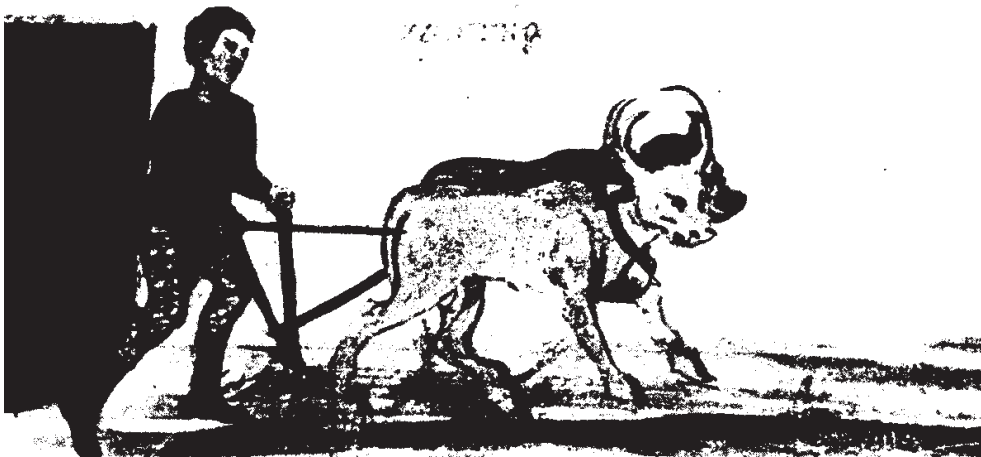
Een perc. zaayland: den Kleinen Braak.

BRAAK, KLEINE – 1794 – RH283, 105V

Een perc. zaayland: den Klijnen Braak.

Braak heeft in de Baronie vrijwel altijd betrekking op ontginnen.²⁰ Breken = ploegen, de zode openscheuren. Het verband met braakliggend land? Als land in de zwarte braak lag werd het herhaaldelijk geploegd om het onkruid kwijt te raken. Naar dit breken = ploegen werd het land dus braak genoemd. Het scheuren van weiland werd ook als breken aangeduid. In 1659 bijvoorbeeld waren er buiten de Vloeigracht veel weilanden omgezet in bouwland 'veel hoij ende weylanden gebroken ende tot landt gemaect syn ende oversulcx worden besaeyt met granen'. RH132, f149v-151.

Het drieslagstelsel, waarbij één jaar een wintergraan werd verbouwd (meestal winterrogge dan wel tarwe), één jaar een zomergraan (bv. haver of zomergerst) en het derde jaar de grond in zwarte braak lag werd in Vlaanderen in de veertiende eeuw al niet meer toegepast. Maar op de magere gronden van de Kempen zou het langer in zwang zijn gebleven²¹. In de Baronie horen we vrijwel niets over de zwarte braak: alleen bij pachtcontracten wordt in de 16e -19e eeuw vaak bedongen dat in het laatste jaar 1/3 van de grond braak ('ledich' of 'on-besaeyt') moest blijven liggen. Maar dat was uiteraard een maatregel die voor de verpachter van belang was om de grond niet uit te putten. Bovendien gold dit braakliggen maar voor een korte periode: de nieuwe pachter kon de grond dan in het najaar weer bezaaien. De groene braak, waarbij een perceel één of enkele jaren 'dries' bleef liggen kwam wel veel voor: het vee kon dan de opkomende kruiden en grassen afgrazen. In de Baronie werden ook al vroeg stoppelgewassen als rapen en spurrie verbouwd.

Ploeg met een span ossen ervoor.

BRAND – 1532 – R706, F146V

Stuck weyden: den Brant, 1 veertelsaet, tusschen de Haagkerck en Bagvenne.

Brand 'brandstof', dus een perceel waar ooit turf gewonnen werd. Onder beemden en weilanden zat vaak een laag moer: de bovengrond werd verwijderd en de moer werd gedolven.

BRANDAKKER – 1380 – CART. BEGIJNHOF, P. 42

Enen stucke lants gheleghen op den Brantacker.

Akker waar moer onder aanwezig was?

Brand 'Brandstof'.²² Dus een perceel waar brandstof, turf of heischabben, gehaald kon worden. Turf, afkomstig van de heide, brandde langer maar minder fel dan klot of moer (er zat veel zand in dat bleef gloeien). Vgl. de Brant bij de Sterkselse hoeven van Averbode, die als winplaatsen voor brandstof gekenschetst werd.²³ In de Baronie is Brand een algemeen voorkomend toponiem en ook komt het woord als appellatief voor brandstof veelvuldig voor. In de Limburgse Kempen stak men begin twintigste eeuw 'brandzoden' speciaal op plaatsen waar veenmos groeide of anders waar dopheide groeide, in de vochtige heide dus. Na een korte termijn van slechts 2 of 3 jaar kon men dan op dezelfde plaats weer komen om de zoden te steken: bij het steken met een vlik met krom blad bleef telkens wat veenmos op de grond achter en groeide de vegetatie weer snel dicht.²⁴

Hout als brandstof gebruikte men alleen voor de oven (musterd): verder was hout te schaars. Turf en klot was in redelijke hoeveelheden te vinden in Chaam: turf op de talrijke heidevelden en klot in de vennen en moerige beemden.

In 1475 klagen de inwoners van de Haghe bij de Heer van Breda dat de heivelden slechte turf opleveren 'want die borninghe alsoe quaet is op die vroente, dat my daer gheen vier mede gehouden en can'. Bovendien waren de meeste heidevelden in Hage al vercijnst. Daarom verzoeken zij om wat extra brandstof.²⁵ Maar waar zou die dan gehaald moeten worden? In de buurgemeenten?

BRANDENHEIVELD – 1711 – R736, F99

In Branden heijvelt.

Heiveld van de familie Van den Brand. Vgl. Jan Claes van den Brande, 1549, R710, ff192; Lysbeth Wytman Brants, 1474, D, f17.

BUSKENSARKER – 1886 – NBOC26, 9591

Schaarhout op Buskesakker.

Bezit van de familie Buskens.

DEELKENSSTEDE, PEER – 1545 – RH120, 38

Een stede : Peer Deelkens stede, onder lant bosch heyde en weyde 9 br. 1½ lop. (belast o. a. aen de Collegie tot Loven met 3 Rgld. 15 st.).

Blijkbaar een stede zonder gebouwen. Stede betekent in ruime zin: plaats, daarnaast plaats waar een boerderij staat, de boerderij zelf en ook wel deel van het land bij een boerderij behorend.

DIRKSBOS – 1705 – R734, F73

Twee perc. soo saey als weylants: Joncheer Hendrick Dercs Bosch, groot volgens de meetinge van Lantmr. Laureys de Bruyn op 4 mrt. 1673 700 en 4 quartier roede hemelsbreete.

De vermelding van de grootte is bevreemdend: 4 quartier roede = 1 roede.

DISTELVELD – 1505 – R416, F255

Stuck erfs: tDystelvelt, 3/2 lop

DISTELVELD – 1530 – R706, F155V

Stuck erfs: Teystelvelt, 1½ lop.

DISTELVELD – 1542 – R709, 100V

Stuck lants 1½ lop. : tdystelvelt, westw. aen de Gaershof achter de Haechkercke.

Veld waarop veel distels groeiden. Bedoeld zal vooral zijn de Akkerdistel, *Cirsium arvense*, een soort die zeer hardnekkig kan zijn en ondanks geregeld hakken toch aanwezig blijft. Ze verspreiden zich ook door zaden die met de wind ver weggevoerd kunnen worden. Distels zijn lastig bij het wieden van het graan, dat eeuwenlang met de hand moest gebeuren. Ook bij het binden van de graanschoven veroorzaken distels veel ongemak. Men vindt akkerdistels vooral in verwaarloosde akkers en weilanden. Dat de akkerdistel zich vooral door overwaaien van zaad uit natuurgebieden zou vestigen, is overdreven. Bij een goede landbouwer krijgen ze geen kans. Het woord distel komt voor het eerst in 1240 in Nederlandse teksten voor.²⁶

DREEF – 1668 – GP263, F14

In Baghven neven de Dreve; in de Heijstrate oft nu de Dreve aldaer (f 72v).

DREEF – 1698 – R733, F33

Agter het dorp aen Syne Majesteyts Dreve int Bagven, tegenover de Hand aldaer.

DREEF VAN LIESBOS – 1669 – R727, 304

De Dreve vant Liesbosch.

DREEF VAN LIESBOS – 1711 – R736, F128V

In de Dreve naart Liesbosch.

DREEF, NIEUWE – 1655 – R726, F34

Lants in Bagven, noortw. aende Nieuwe Dreve van Syne Hoocheyt.

Akkerdistel, *Cirsium arvense*, met zaadpluis.

DREEF, NIEUWE – 1658 – R726, F86V

Suytw. de Heystrate ofte alnu de Nieuwe sHeeren dreve.

Dreef 'weg waarlangs vee gedreven wordt'; later weg met bomen erlangs. In Princenhage was de Dreef de verbinding tussen het Mastbos en het Liesbos. De Nieuwe Dreef en de Dreef van Liesbos zijn identiek aan de Dreef.

DRIE LINDEN – 1651 – R725, 53

Adr.J.Bossenaers onderpand: huys: de Drye Lijnden, 1 gem. oost en suyts'heeren straet.

DRIE LINDEN – 1840 – N 6407, 62

De weduwe Corn. Hopstaken verk. een huizinge stalling schuur erve en hof, beplant met onderscheiden vruchtboomen, gelegen aan het Liesbosch: de Drie Linden (N 485, 486).

Drie in huisnamen is altijd zeer populair geweest. Lindebomen stonden bij vrijwel elke boerderij en herberg, meestal aan de zuidkant om het zomerse zonlicht te temperen. Zou een herberg geweest zijn.²⁷

Stond op de hoek van de Oude Liesboslaan en de Drielindendreef.

DRIE SNELLEN – 1729 – RH100, F10V

Lant agter de Drie Snellen op Suijlen.

Snellen is een familienaam, maar dat die hier in het spel is, is niet waarschijnlijk. Hoeufft schrijft over Snel: 'In de Baronie van Breda wordt eene herberg gevonden, met het uithangbord van de drie snellen, en in 'sHertogenbosch eene met dat van de drie snellekens, zoo als ook eene straat aldaar dezelfde, naar ik meen, in welke de herberg staat, de Snellestraat heet. Een snelleken noemt men aan de kanten der Meijerij van 's Hertogenbosch een klein bekerkje, hetwelk men schielijk in eens kan uitdrinken'.²⁸ Hoeufft haalt ter vergelijking nog aan het wippertje en het Duitse Schnapps aan, die er beide op wijzen dat het betreffende glaasje in één teug geleegd diende te worden. Een snelletje is dus een bekertje zonder steel. Drie was een voorkeursgetal in herberg- en huisnamen.

In 1746 was Hendrik Jan Lips herbergier in de Drie Snellekens. Op 19 juni van dat jaar was er een groep soldaten van een vrije compagnie bij hem aangekomen; zij dreigden zijn hoofd in stukken te hakken. De volgende dag kwamen er drie soldaten die de vrouw van Lips uitscholden voor 'hoer en canaillie' en haar dwongen om wijn uit het Dorp te halen; zij aten kersen en sla uit hun tuin. Zij wilden niets betalen, maar gelukkig dwong Gerrit Kien, sauvegarde, hen hiertoe. Deze soldaten pleegden ook diefstallen, zoals fruit en vruchten uit de tuinen. Mensen die er iets van durfden te zeggen werden mishandeld, RH141, f132-133v.

DRIEHOEK – 1561 – R713, 173V

Stuck lants: den Dryehoeck, ½ br. rontomgaens aen sheeren strate.

DRIEHOEK – 1744 – RH279, 177

Een perc. weyde: den Driehoeck, 3½ gem.

Perceel met een puntige vorm, ook wel spie genoemd.

DWARSSCHOOTSTRAATJE – 1668 – GP263, 44V

Het Dweerschootstraetken.

DWARSSCHOTEN – 1646 – R724, 255

Stuck bosschen, 4 br. in de Dwersschooten.

DWARSSCHOTEN – 1668 – GP263, 100V

De Dweirschoten.

DWARSSCHOTEN – 1708 – R735, F47V

Bosschen inde Dwerschoten, aenden Lieschenbergh.

DWARSSCHOTEN – 1744 – RH279, 180

Schaarbos in de Dwersschooten.

DWARSSCHOTEN – 1775 – RH109, 261

Bosch in de Dwarskooten.

DWARSSCHOTEN – 1789 – RH112, 94V

Een perc. bosch in de Dwarskooten.

Schot, schoot 'bebost hoek zandgrond, uitspringend in moerassig gebied',²⁹ ofwel 'afgesloten ruimte'.³⁰ De eerste interpretatie lijkt het meest waarschijnlijk. Hier dwars gelegen op een oudere ontginningsrichting? De uitspraak Dwarskoten voor Dwarsschoten komt in het oosten van Brabant meer voor.

EINDENAKKER, VAN DEN – 1935 – DE BOER 32, NR. 1

Schaarhoutverpachting op Zoutlandt, oa. op Van den Endenakker

Voormalig bezit van de familie Van den Eynde.

EMMENHOEKSKE – 1634 – P124, F40

Een lopen in Bagven: Emmen Hoecxken, gelegen aenden Plasch.

EMMENHOEKSKE – 1699 – P126, F178

Drie lop erven: Emmen Hoecxken, aende Plasch.

Emmen is een familienaam.³¹ In 1415 worden in Breda genoemd Aryaen Emmen; Jan Emme, Emmeken Sneepaertszone; Kathelyn Wil Emmen en Mette Emmen, G, f53, f 53, f72, en f6. De familienaam kwam vooral veel voor in Gilze en Oosterhout.

GAARSBOS – 1663 – RH274, 59V

Stuck weyden: het Gaersbosch, 100 r.

Bos waar gaars, gras groeide.

GAARSHOF – 1542 – R709, 100V

Stuck weyden en bosch: de Gaershof, 7 lop. achterde haechkercke, oostw. aen tDystelvelt.

GAARSHOF – 1634 – P124, F90

Een br. lants in Bagven: den Gaershoff.

GAARSHOF – 1699 – P126, F402

Een br. landts: den Garshoff

Gaershof 'hof begroeid met gras'. Een hof is een met een heg omgeven perceel dicht bij de boerderij. Gaars is door metathesis ontstaan uit gras. Bij boerderijen lag ook vaak een gaars-dries.

GEER – 1732 – RH100, 150

Een gemet zaayland: de Geer.

GEER – 1734 – RH101, F63V

Een gemet lands: den Geer, synde het middelste stuck.

GEER – 1737 – RH101, F148V

Een gem. saaylant: de Geer.

GEER OP MAASAKKER – 1668 – GP263, 11V

Geer op Maesacker.

Een geer is een perceel waarvan twee overstaande zijden niet evenwijdig lopen. Dit leverde bij akkers het probleem op dat men de laatste voren in het schuinlopende deel van de akker moeilijk kon ploegen.

GEERAKKER – 1610 – R719, F183V, 184V

Stuck lants: den Geeracker, 1 br. daer sekere huysinge op te staen plach.

GEERAKKER – 1660 – RH274, 31V

Een buynder lants in Bagven: den Geeracker.

GEERAKKER – 1668 – GP263, 92V

Lant: de Geeracker, 3 gem.

GEERAKKER – 1706 – R734, F127

Een perc. saeylant: den Geeracker, 4 gem.

GEERAKKER – 1742 – GP272, 16V

3 gem.: den Geeracker.

GEERAKKER – 1776 – RH110, 86V

Een perc. zaayland: den Geerakker, zuid de Tommetvelden.

Akker in de vorm van een geer.

GEERBOSKE – 1636 – GP261, F188V

Hendrick Verraecht : het Geerboschken, aenden Westricxen Path.

GEERBOSKE – 1668 – GP263, F100V

Geerboschken aenden Westricxen path, 1½ gem.

GEERWEIDE – 1744 – RH279, 176V

Een perc. weyde: de Geerweyde, 4 gem. noort de baan, zuid de Claverweyde.

GEERWEIDE – 1788 – RH282, 165V

Een perc. weyde: de Geerweyde, 4 gem. noort sheeren baan.

Weide in de vorm van een geer. Dit was niet zo bezwaarlijk als de geervorm van een akker. Bij het beweiden had het vee immers geen last van de vorm.

GEMET – 1660 – R726, 135

Een perc. saeylants: het Gemeth, ½ br.

Het gemet is een oppervlaktemaat die vooral in het westen van de Baronie veel voorkomt: Princenhage, Zundert, Etten. De grens van het verspreidingsgebied ligt ongeveer op de Mark. Een gemet is 1/3 bunder ofwel 1/3 van 1,29 ha. = 0,43 ha. Een gemet is ook gelijk aan twee (grote) lopenzaad van elk 66 2/3 roede. In roeden uitgedrukt is een gemet 133 roeden.

GESPAAIDE AKKER – 1634 – P124, F53V

Een br. landts daerinne begrepen een lop. bosch: den Gespaeyden Acker, den waeterlaet west.

GESPAAIDE AKKER – 1699 – P126, F242V

Een br. lants daerinne begrepen 1 lopen bosch : den gespajden Acker, zuyt den waterlaet.

Land werd soms niet geploegd maar gespit, gespaaide. Dat gebeurde bijvoorbeeld voor de teelt van bepaalde gewassen: vlas, aardappelen en ook voor tuinbouwprodukten. Bij ontginningen van heidevelden werd soms wel twee of drie spitten diep gespit om de harde ondergrond te breken. De spitvoor heette kip. Bij het spitten kon men ook een graszode of heidezoden veel beter bedekken dan bij het ploegen. Als men een weiland ploegde, zonder eerst te vlaggen, zouden de omgeploegde zoden bij de grens van het aardoppervlak direct weer uitschieten en een nieuw grasland vormen.

GIELISHEINING – 1529 – R706, F40

Lants in Bagvenne op Cruysvoort in Gielisheyninghe, noortv. aen Jan Gielis kinderen.

GIELISHEINING – 1537 – R708, 13V

Gielisheyninge, 1½ lop.

GIELISHEINING – 1634 – R723, 87V

Stuck bosch: de Gillis Heyninge, 5 lop.

GIELISHEINING – 1677 – R729, F5V

Stuck saeylants: de Gielse heyninge, 2 ½ gem., aent Cruys.

Spitten. Vincent van Beauvais: Spiegel der natuur.

Een heining is een stuk land ontgonnen op de heide en omgeven met een wal + heg. Heiningen zijn meestal groot en werden gebruikt voor de teelt van rogge. Vaak zijn ze genoemd naar de eigenaar/ontginner. Vgl. Lambrecht Cornelis Lambrecht Gielis, 1554, R712, f42v. In 1415 komen voor Giel Gielyssoens kynder, Heyn Ghielis en Wouter Ghielys, G, f28, f36 en f28.

GRAUWMANSWEIKE – 1720 – RH96, 150

Een br. bos en weyde: Grauwmans weijken.

GRAUWMANSWEIKE – 1754 – RH280, 183v

Een br. bosch en weyde: Graumansweyken.

GRAUWMANSWEIKE – 1754 – RH106, 51v

Een perc. bos en weyde: Graumans weyke, 1 br.

Grauwmans en De Grauw, Grauwen, Schrauwen zijn veel voorkomende familienamen in Princenhage. Vgl. Henrick Anthonis Graeuwen, 1546, R710, f23v. In 1415 worden genoemd: Jan die Grawe, Lysbet tsGrawen, Claeus de Graeuwe, G, f51v, f44v, f52v.

Bonjour Deerske, vas
tu aussi a Bois-le-Duc?,
L. Portman, 1808.
Op de hand staat Bois-
le-Duc aangegeven en
op de andere Tilburg.

HAND – 1684 – R730, 60

De Spreeuw aende Handt.

HAND – 1698 – R733, F33

Hoeve int Bagven aen syne Majesteyts Dreve tegenover de Hand aldaer. ; Een hoeve lands groot int geheel 9 buynder tegens over de Hand, f34v.

HAND – 1727 – RH277, 169

Het Spreeuken aende Handt in de Dreve.

HAND – 1790 – RH112, 233

Het Ploesken (!) in de Dreeve aan de Hant.

Wegwijzer in de vorm van een hand met een wijzende vinger in de richting van Breda of Antwerpen?

Deze wegwijzer stond op het punt waar de weg naar Bergen-op-Zoom afsplitste van de Dreef naar het Liesbos.

Misschien vooral geplaatst voor de soldaten die van Breda naar Bergen-op-Zoom trokken. De plaatselijke bewoners kenden de weg uiteraard goed en hadden geen wegwijzer nodig.

HANENBOSKE – 1704 – R734, F40

Een perc. schaerbossen: Haenenbosken, 70 a 80 roeden.

Bos in bezit van de familie De Haan, Hanen.

HANNEBROEK

Eikenbomen op Hannebroek

Hannebroek is de plaatselijke naam voor de Vlaamse gaai, Garrulus garrulus.

HEERBAAN – 1514 – R421, F145

Tusschen de Haigkercke en dBagvensche Veken, suytw. aende Heerbane.

HEERBAAN – 1607 – R719, F57V

Hoeve oft stede neffens de Herbaen.

Heerbaan: grote doorgaande weg van veertig voet breed, tussen twee dorpen. Men neemt aan dat het oude legerwegen zijn.³² Met het onderhoud van de heerstraten die veelal voor grote gedeelten door de heide liepen was het gehele corpus van de gemeente belast. De vorsters of wegmeesters konden op bepaalde dagen de bevolking oproepen om te 'pionieren' aan de wegen. Uit elk huis moest dan bijvoorbeeld een man met schop of met kar en paard op komen dagen. Door de smalle velgen van de karren en wagens werden er diepe sporen in de zandwegen uitgesleten. Op veel plaatsen waren de heerwegen in de winter moeilijk te passeren, daar de waterafvoer uit de in de lengterichting lopende sporen bijzonder moeilijk

was: het water kon niet naar opzij afvloeien. Lage plekken werden door het vastkleven van modder aan de wielen automatisch steeds dieper.

HEERBAAN, GEMENE – 1707 – R734, F177

Lands by het Bagvens Veken ofte Handt aldaer, noortw. de Gemeene Herbaene.

Heerbaan voor gemeen gebruik. Waarschijnlijk de Baan van Breda naar Bergen-op-Zoom.

HEESTERBOS – 1717 – RH96, 39

Een perc. saeylant en houtwassen: het Heesterbosch, 2 gem. in de Weerlaeren.

HEESTERBOS – 1760 – RH107, 136V

Een perc. saeylant en houtwassen: het Heesterbosch, 2 gem. in de Weerlaeren.

HEESTERBOS – 1793 – RH113, 60

Een perc. zaayland en houtwassen 2 gem. : het Heesterbosch in de Weerlaeren.

Bos van jonge bomen, vooral eiken (want die werden het meest geteeld; beuken kwamen haast niet voor in de Baronie).

HEIAKKER – 1668 – GP263, 12V

den Heijacker.

HEIAKKER – 1672 – R728, F76

Stuck saeylants: den Heyacker, 2 gem. op Crayelaer.

Akker ontgonnen uit de heide of gelegen bij de heide.

HEIDE, KLEINE – 1790 – RH112, 185

Steede op de Klijne Heijde, noord het Liesbosch.

Brabantse kar met
ossentractie,
negentiende eeuw.

Over het nut van de heide schrijft meester Schrauwen uit Gilze begin negentiende eeuw: 'Heeft niet die heide menigen daglooner, die nergens werk wist te krijgen, voor gebrek behoefde door er bezemen en boenders van te maken en die elders te verkoopen? Vinden niet eene menigte schapen en kalveren op dezelve het noodige voedsel? Zamelen de bijen er geen' honig in? Haalt de boer er geene plaggen om tot mest te maken? Kan de armste mensch er niet kosteloos een' voorraad van turf tegen den

kouden winter opdoen, die, verbrand zijnde, uitnemenden mest oplevert om aardappelen in te poten?³³.

De heide was inderdaad van groot belang voor de armen, die er gratis hun geit of schaaap konden weiden, er bunt en vlaggen konden halen etcetera. Ook bouwde een arme wel eens een hutje op de heide: als dat er een nacht gestaan had en als de haard gestookt was, mocht het niet meer verwijderd worden.

HEIENWOUD – 1533 – R706, F180V

Stuck boschs en erfs, 1 lop.: Heyenwout.

Zie Heiwoud.

HEILAAR – 1634 – P124, F9V

2 br. landt, heyde en bosch: t'Hylaer.

De betekenis van Heilaar, een vrij veel voorkomend toponiem in de Baronie, is 'open plek in een bos, moerassig, begroeid met heide'. Laar 'open plek in een bos, voorzien van waterplassen',³⁴ ook wel 'onbebouwde (gemeenschaps)grond met heide of minderwaardige grassoorten begroeid'.³⁵

HEIMBRAAK – 1634 – P124, F53

Een veertelsaet lants in een heyninge: Heymbraeck.

Braak wijst op breken, dat is bewerken, ploegen, ontginnen. Heimen is in het mnl. 'afheinen, afperken'.³⁶

Gezien het voorkomen van de vorm Heinenbraak (zie onder) zullen we echter wel aan een vorming van Heymbraeck uit Heynenbraeck moeten denken.

HEINENBRAAK – 1620 – POND B, 48V

Lant: Heymenbraeck.

HEINENBRAAK – 1668 – GP263, 42V

Lant in Heijnenbraeck.

HEINENBRAAK – 1699 – P126, F240

Een veertelsaet lants in Baghven in eene heininge genaemt Hejne Braeck.

HEINENBRAAK – 1716 – R738, F17

Een perc. lants: Heynenbraeck, 2 gem. in Bachben.

HEINENBRAAK – 1742 – GP272, 227

in Heijnenbraek.

Braak 'ontginning' van de familie Heynen? Vgl. Mertyne Dyrck Naep Heynen, 1525, R705, f44v.

In 1415 worden genoemd Bertram Heynen, Iacop Heynszone, Margriet Wouter Heyns en Noyt Heyn, G, f 25, f18, f 72. Mogelijk is Heynenbraak gevormd uit Heyenbraak, een braak van de familie Hey, want de vermelding van Heyenbraeck dateert uit 1560 en is dus maar dan een halve eeuw ouder dan de eerste vermelding van Heymenbraeck. Zie onder bij Heyenbraak en Heiwoud.

HEININGENBOS – 1415 – G, F18V

Eene bosch: der Heinghenbosch.

Bos dat een heining vormt, dus een met een wal omsloten bos? Of een bos van een familie Heingen?

HEISTRAAT – 1618 – R720, 200

Omtrent het Liesbosch inde Heystrate.

HEISTRAAT – 1658 – R726, 86V

de Heystrate ofte alnu de nieuwe sheeren Dreve.

HEISTRAAT – 1668 – GP263, 72V

De Heijstrate oft nu de Dreve.

HEISTRAAT – 1699 – P126, F395V

Lants en bosch, de Laege straat noort, de Heistraat zuyt.

HEISTRAAT – 1774 – RH281, 229V

Een perc. weyde: de Heijstraat, zuid de Baan, 2 gem.

Straat naar de heide. Identiek met de Dreef.

HEITHEINING – 1464 – R705, F99V

Stuc erfs onder heyde en lant, 1 br. : de Heytheyninge.

HEITHEINING – 1545 – RH120, 49

Een gemet onder heyvelt en bosch: de Heytheyninge.

HEITHEINING – 1547 – R710, F88V

Stuck erfs: de Heytheyninge, onder heyde en bosch, 1 gemet.

Heitheining <heydeheying, dat is een heining die niet als bouwland wordt gebruikt, maar als heide blijft liggen. Het voordeel voor de boer was dat een dergelijk omsloten perceel door hem gebruikt kon worden voor het weiden van zijn vee (schapen en koeien), voor het steken van vlaggen en zoden en dergelijke zonder last te hebben van de beperkende bepalingen die golden voor de gemeynten. Heitheining komt ook nogal eens voor als soortnaam. Het toponiem is o. a. bekend te Gilze, Chaam, Bavel en Teteringen.³⁷

HEIVELD – 1748 – RH104, 136

Vier gemet bosch, saey en weylant: het Heyvelt aen tLiesbosch.

HEIVELD, LANG – 1668 – GP263, 100V

Lanck Heijvelt.

HEIVELD, LANG – 1720 – RH96, 149V

Een bos inde Dwerskoten: het lank Heyvelt.

HEIVELD, LANG – 1742 – GP272, 28V

2½ gem. in de Dwersschoten: 't Lank Heijvelt.

HEIVELD, LANG – 1754 – RH280, 190

Drie gem. bosch in de Dwerschoten: het Langheyvelt.

Heide 'Uitgestrekte, meer of minder golvende, slechts met een dunne aardlaag bedekte, zandige landstreek met schralen, doch deels eigenaardigen plantengroei'.³⁸ Op de heide groeide behalve de struikheide, *Calluna vulgaris*, ook dopheide, *Erica Tetralix*, die meer van vochtige plaatsen houdt. Verder brem, *Sarothamnus scoparius*, jeneverbes, *Juniperus communis*, gaspeldoorn, *Ulex Europeus* en grassen als pijpenstrootje, *Molinia coerulea*, bochtige smeie, *Deschampsia flexuosa* en planten als schapenzuring, *Rumex acetosella*, spurrie, *Spergula arvensis*, zonnedauw, *Drosera spec.*, klokjesgentiaan, *Gentiana pneumonanthe* en beenbreek, *Narthecium ossifragum*. Boomopslag werd door de intensieve begrazing op de heide vrijwel meteen vernietigd. Alleen jeneverbes en gaspeldoorn zijn tegen vraat bestand. De heide werd niet alleen begraasd door koeien en schapen maar op plaatsen waar veel dopheide stond werd deze ook gebruikt voor het steken van vlaggen voor de potstal (deze verteerden beter dan die van struikheide), voor het snijden van bunt (om kleine gebouwtjes mee te dekken en korven van te vlechten). Verder werden er bezems gemaakt van brem, struikheide en berkentakken. De gaspeldoorn is een familielid van de brem, maar dan voorzien van stevige doorns, hetgeen het afvreten bemoeilijkt. De struik stond in het dialect bekend als Fors. Na 'gestampt' te zijn werd ook gaspeldoorn wel aan het vee gevoederd. Deze struik is tegenwoordig nogal zeldzaam: komt o. a. voor bij Bavel langs de autoweg.

Voor de bemesting van één hectare akkerland had men naar schatting zeven tot tien hectare heide nodig om vlaggen te steken.³⁹ Voor 10 stuks rundvee zou men per jaar een heideoppervlakte van twintig tot veertig are nodig hebben. Maar deze getallen zijn slechts ruwe schattingen. In de Limburgse Kempen bijvoorbeeld gebruikte men begin twintigste eeuw vooral heidetakken om mest mee te maken en geen zoden,⁴⁰ hier trad veel sneller herstel van de heide op.

HEIENWOUD – 1464 – R705, F99V

Een gem bosch en erfs in Heyenwout.

HEIENWOUD – 1512 – R420, F120

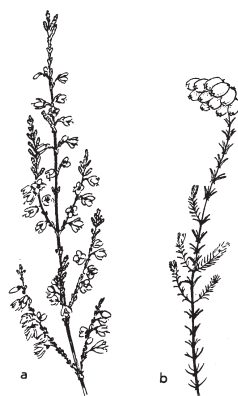
Stuck erfs: tHeyenwout, onder lant en bosch 1 br. neven dLangschot.

HEIENWOUD – 1528 – R705, F211

Een lop. lants in Heyenwout.

HEIENWOUD – 1554 – RH121, F40V

Huysinge metten acker en tbusken: tHeywout.

Struik- respectievelijk
dopheide.

HEIENWOUD – 1663 – RH274, 64

Stuck zaeijlandt: 't Heijwout.

HEIENWOUD – 1668 – GP263, 102

Heijwout.

HEIENWOUD – 1669 – R727, 238

Stuck weyde en houtwasch: t Heywout, 4 gem.

Het eerste lid is waarschijnlijk de naam van de in de late middeleeuwen zeer invloedrijke familie Hey(s). Rond 1390 wordt Godevaert Hey genoemd als meissenier in de Hage.⁴¹ In 1474 komt een gelijknamig persoon voor als leenman van de Heer van Breda, D, f13v. Anselmus Heys wordt vermeld in 1243.⁴² Woud is in de Baronie een zeldzaam element. De plaatsnaam Wouw is een voorbeeld van dit element in het zuiden. De familie Hey had een deel van het Liesbos tegen cijns verkregen van het kapittel van Breda: Margriet Petersdochter van der Hulst, weduwe van Noyten Heys en haar kinderen verkreeg in 1414 'die rechte helftsceydinghe van Liestbusch alsoe grote ende alsoe cleyn als Noyte Hey voirs. voortijds ingegraven hadde' (KB Brussel, Hs 4472, f 122v; vgl. Nass. Dom. nr. 393). Zou dit deel van het Liesbos een woud geweest zijn? Woud betekent 'moeraswildernis van elshout',⁴³ later na ontwatering en ontginning meestal weiland. Een dergelijk woud zal bijvoorbeeld het in 1213 tussen Oosterhout en Stelo genoemde 'nemus' geweest zijn, een uitgestrekt, vrijwel onbetreedbaar, zeer moerassig oerwoud. Het laatste van dergelijke wouden was in Nederland het Beekbergerwoud, een bos met enorme elzenbomen, dat rond 1869 gerooid werd, waarbij ook een bijzonder interessante flora werd vernietigd (bv. knikkend nagelkruid en boswederik). Elzen kunnen op gunstige standplaatsen tot ongeveer 25 meter hoogte opgroeien en ook sommige wilgensoorten kunnen respectabele hoogten bereiken (de kraakwilg tot 20 m. en de knotwilg tot 21 m.). Het Liesbos ligt op een lemige bodem en dit bos was waarschijnlijk ook eeuwenlang moeilijk toegankelijk, uitgezonderd dan in de winters, wanneer het stevig vroom. In 1439 werd het deel van het Liesbos dat aan het kapittel toebehoorde omschreven als 'erve in heyden, in weyden ende in bussagyen'.⁴⁴

HERENDREEF – 1651 – R725, F58

Huysinge in Bagven, oost Spreuw, noort 's Heeren dreeff.

HERENDREEF – 1667 – R727, F115

In Baghven, suytw. 's Heeren dreef.

Dreef 'weg met bomen erlangs', hier in bezit van de heer van Breda. De Dreef vormde de verbinding tussen het Mastbos en Liesbos.

HEULTJE – 1668 – GP263, 13

Het Hooltje.

Hool, hol duidt op lage, uitgeholde ligging. Een heul is ook een duiker.

HEYENBRAAK – 1560 – R713, 122

In Heyenbraeck.

Braak 'ontginning' van de familie Hey? In 1415 worden b. v. genoemd: Aert Heys, Peter Heys, Steven Hey en Willem Hey, G, f 16, f35, f8 en f66.

HILSEBAAN – 1737 – RH101, F164

Steede in Baghben, zuytw. de Hilsebaan.

Openbare weg naar de Hil onder Etten. Identiek met Sprundelsebaan.

HOEK

Perceel op Kraailaar.

HOEKVELD – 1710 – R736, F3

Een perc. bosschen: het Hoeckvelt, 1½ br. inde Dwerschoten aenden Liessenbergh.

In een hoek van wegen gelegen veld?

In toponiemen kan hoek de volgende betekenissen hebben: 1. Driehoekig perceel 2. stuk met een winkel (haak) 3. huis of (kleine) agglomeratie in hoekvorm tussen (twee) wegen 4. woonkern in een uithoek van de gemeente.⁴⁵

In de Baronie betekent hoek ook vaak 'perceel', zonder meer.

HOFJESSTEDE – 1790 – RH112, 207

Een perc. zaayland: Hofjes stee, zuid 's heren baan (1 st. 2 duyt heerenchyns + nog een duyt heerenchyns).

HOFJESSTEDE – 1794 – RH283, 106v

Een perc. zaayland: Hofjes stee, zuid sheeren Baan.

HOFJESSTEDE – 1838 – N 6405, 100

Een perc. zaailand: Hofjesstede, 1 br. 29 r.

Stede 'stuk land uit een aanstede', hier van de familie Hof? Of afgeleid van Hofstede?

HOFSTEDE, ACHTERSTE – 1668 – GP263, 6

Achterste Hoffstedeken.

HOFSTEDE, NIEUWE – 1742 – GP272, 8

2½ gem. van de Nieuwe Hofsteede.

HOFSTEDE, VOORSTE – 1668 – GP263, 6

t Voorste Hoffstedeken.

Hofstad, hofstede 'plaats waar een boerderij of huis gestaan heeft of staat'.

HONDSVONDER – 1632 – R723, F55V

In den kerckacker achter de kerck omtrent de Honsvonder, by den Ryth.

HONDSVONDER – 1665 – R727, F33

Aenden Hontsvonder.

HONDSVONDER – 1668 – R727, F187V

In de Wierlaren omtrent de Hontsvonder, suytw. de Bieloop.

HONDSVONDER – 1730 – RH100, F52

Weijde en houtwassen aanden Honsvonder, zuijtw. den Bieloop.

HONDSVONDER – 1760 – RH107, 145

Aenden Honsvonder.

Vonder 'smal voetbruggetje'. Hond duidt in toponiemen meestal op onvruchtbaarheid, slechte toestand. Hier dus waarschijnlijk een vonder die versleten was, met rotte planken.

HOOGBOS – 1668 – GP263, 89

Weijde in Bagven, bosch en lant geweest sijnde: t 'Hoogbosch, 3 gem. 45 r.

Hoogopgaand bos, een bos met hoge bomen, dit in tegenstelling tot de meeste bossen, die bestonden uit hakhout.

Of hooggelegen grond?

HOOGSTEDE – 1694 – R732, 37V

Een perc. saeylants: de Hooghstede, ½ br., noortw. syne Majesteys dreve.

HOOGSTEDE – 1703 – R734, F39

Een perc. saeylants, 4 gem. : den Hooghstede, in Baghven.

Waarschijnlijk is Hoogstede een nevenvorm bij Hofsteede, hoofstede, waarbij de f is overgegaan in g. Hofstede kent zeer veel nevenvormen: Offstede, hoffstaeyen, hondsteert en ook Hoogstede.

HUIS TEN BOS

In 1832 gebouwd op de hoek van de Liesboslaan en de Moerdijkse Postbaan. Werd enige tijd gebruikt als herberg, waarna het in 1904 gekocht werd door benedictinessen uit Frankrijk, die er een klooster bouwden.⁴⁶

HUISAKKER – 1634 – P124, F58

Vyff Lop. landts gelegen aende hoffstadt in Creylaer: den Huysacker.

HUISAKKER – 1673 – R728, F89V

Stuck lant, 5 gem. : den Huijsacker.

HUISAKKER – 1744 – RH279, 176

Een perc. saayland: den Huijsacker, 5 br. noort sheeren dreeff.

HUISAKKER – 1788 – RH282, 165V

Een perc. zaayland: den Huijsakker, 4 gem.

Akker gelegen tegen het huis, de huysinge, de boerderij. In 1744 wordt wel een hele grote Huisakker genoemd van 5 bunder!

HUISWEIDE – 1788 – RH282, 164

Een perc. weyde: de Huijsweyde, 3½ gem. bij Zoutland.

Weiland gelegen tegen de huysinge van Zoutland.

JANSAKKER, NEEL – 1668 – GP263, 43V

Landt: Neel Jansacker, 2 gem.

JANSAKKER, NEEL – 1669 – RH275, 11

Stuck lants: Neel Jansacker, 2 gem.

JANSAKKER, NEEL – 1701 – R733, F148

Een perc. saeylant: Neel Jaensacker, 1 br. in Baghven.

JANSAKKER, NEEL – 1742 – GP272, 24

2 gem.: Neel Jans Acker.

Bezit van Cornelis Jans.

JONKER DIRKS BOS – 1705 – R734, F70V

Twee perc. soo saey als weylants: Joncheer Hendrick Dercsbosch, groot volgende metinge van Lant. mr Laureys de Bruyn, dd. 4 mrt. 1673, 700 en 4 quartier roede hemelsbreete.

Bezit van Jonker Hendrik Dirks. De vermelding van het oppervlak is vreemd: 4 quartier is gelijk aan één roede.

Laureys de Bruyn had het perceel als landmeter opgemeten. Een andere landmeter die in Hage wordt vermeld is Anthonis Jacob Lips, 1634, P124, f4. Deze Lips werd op 7 oct. 1610 ge-admitteerd als landmeter ; hij was tevens notaris (Archief van de Raad van Brabant, nr. 1057).

Zie ook onder Dirksbos.

KERKAKKER – 1570 – R715, F33

De Cruysacker, in oft aen de Kerckacker.

Akker in bezit (geweest) van de kerk van de Hage.

KERKENBOS – 1668 – GP263, 42V

Werft, mischput metten Kerckenbosch in Kuijckestede, 1 gem.

Bos in bezit van de kerk.

KERKPAD – 1634 – P124, F9V

Den Spreuwacker, de Kerckpadt west.

KERKPAD – 1710 – R736, F28

Het Cruisjsweyken, suytw. de Kerckpadt.

Pad waarover de inwoners naar de kerk liepen; vaak liep een dergelijk pad over de akkers omdat dit de kortste weg opleverde.

KERKSTRAAT – 1718 – ND8997, F85V

Den Spreuacker, west de kerckstraate.

KERKWEIDE, HOGE – 1575 – R715, F187V

Stuck weyden: de Hooch Kerckweyde, ½ br. oostw. metten gracht aen weyde: de Leegh Kerckweyde, noirtw. aen stuck lants: Spyckershof.

Weiland in bezit geweest van de kerk.

KLAASSENACKER, HEIN – 1599 – R718, 81

Stuck lants: Heijn Claessen acker, 1½ br. inde Hylersche strate.

Akker van Hendrik Klaassen.

KLAASSENWEIDE, HEIN – 1599 – R718, 81

Stuck erffs: Heijn Claessen weijde, noortw. aent straetken aldaer.

Vgl. Adriaen Claes Cornelis Claessen, 1547, R710, f111.

KLAVERWEIDE – 1744 – RH279, 176V

Een perc. weyde: de Claverweyde, 4 gem.

KLAVERWEIDE – 1788 – RH282, 164V

Een perc. weyde: de Claverweyde, 6 gem.

Weide waar klaver groeide. Er zijn twee soorten klaver die veel in weilanden voorkwamen: witte en rode klaver. De witte, *Trifolium repens*, is waarschijnlijk steeds inheems geweest. De Rode klaver, *Trifolium pratense*, werd ook wel Beemdklaver, Spaanse Klaver en Brabantse Klaver genoemd. Dodoens schrijft over klaver: 'Dan in Brabant wordender somtijds heele velden ende ghebouwde landen met dese Claveren besaeyt (nl. met Beemd-Claveren, *Trifolium pratense*): ende dan worden die Claveren die daer van comen veel schoonder/ grooter ende weelderiger/ ende schieten hooger op dan de gene die van selfs in de weyen groeyen'.⁴⁷

In de negentiende eeuw bereikte de klaverteelt zijn hoogtepunt. Klaver verrijkt de bodem met stikstof, waardoor na onderploegen ervan de oogsten van graan en andere gewassen in

de daaropvolgende seizoenen verbeterden. Op klaver mocht het vee niet te lang grazen (bij koeien gevaar voor trommelzucht: opzwellen van de pens); daarom werd het getuierd. Het woord klaver komt in Nederlandse teksten voor het eerst in 1226/1250 voor.⁴⁸

KOLFBAANAKKERKE – 1911 – BREDANAAR30, 151

Een perc. bouwland op het Heiken: Kolfbaansche Akker, H 415, groot 61 are.

Gelegen bij de Kolfbaan.

KONINGSBEEMD – 1793 – RH113, 60

Een perc. weijland aande Turfvaart: den Coningenbeemt.

Vgl. Ghorys Anthonis Conincx, 1537, R708, f80v. In 1415 worden genoemd : Heyn die Coninc, Jan Conincxs, Peter die Coninc en Yde Conincs, G, f35v, f46, f8 en f 47.

KOPPENS AKKER – 1775 – RH281, 233V

Een perc. zaayland: Koppesakker, 2½ gem.

Akker van de familie Koppen (s). Vgl. Luytgaert Coppen Peter soen, 1415, Cleis coppensoen, 1388; Jacob Jan Coppens, 1520.⁴⁹

KRAAILAAR – 1414 – ND1014

De waterlaet neven Kreienlaer.

KRAAILAAR – 1499 – R415, F112V

Hove en erffenisse van Cornelis Peter Aert Heys: Creylair.

KRAAILAAR – 1504 – R416, F211V

Op Creylaer.

KRAAILAAR – 1533 – R707, F40

In Creylair.

KRAAILAAR – 1634 – P124, F56V

In Creylaer.

KRAAILAAR – 1641 – R724, F33V

6 Buynderen inde Prochie van de Haeghe die men heet Craeijlaer.

KRAAILAAR – 1668 – GP263, 100

Craeylaer.

KRAAILAAR – 1669 – R727, 240V

Op Craeijlaer.

KRAAILAAR – 1742 – GP272, F15

Op Creijlaer.

Erfd. Jan Ermen: Pieterella erft een steede best. in huysinge, schuur kooye hoff boomgaard
zaayland en weyde 7 gem. : Kraaylaar, west het Liesbosch, noort de gebuerstraat.

Maria Nicolaas Nooren laat na: 1/4 part in een huysinge, schure kooye hoff zaayland en weyde: Craaylaar, 7 gem. west 't Liesbosch.

Laar waar kraaien (of kraaiachtigen zoals roeken en bonte kraaien) gesignaleerd werden. Laar 'open plek in een bos, voorzien van waterplassen',⁵⁰ ook wel 'onbebouwde (gemeenschaps)grond met heide of minderwaardige grassoorten begroeid'.⁵¹ Laar is een oud element; het komt ook voor in nederzettingenamen.

Een perc. saeylant: den Craenelaer, 3 gem.

Waarschijnlijk corrupt voor Craeyelaer. Anders een laar waar kraanvogels gezien werden.

Op Crauwelsgoet.

Goed 'onroerend goed', hier in bezit van de familie Crauwel. Vgl. Jonaes Crauwel, 1414, R707, f106; Jan Crauwels, 1385, R706, f179v.

Anthonis Prs. van den Kieboom X Beatrix Romb. sGraeuwen e. a. verk. J. J. Goris Dijnven een
 hofstadt en erve: Creijtenborch.

Kauw, roek, bonte
kraai, ekster en raaf.

KREITENBURG – 1618 – R720, 195V

J. J. Ghoris Dyrven verk. J. Jacop J. Bossenaers de hoffstadt en erve: Creytenborch 2 lop.

KREITENBURG – 1620 – GP260, 49

Lant: Creytenborch.

Burg komt in de Baronie vrij veel voor: het kan een aarden versterking aanduiden. Uit welke tijd deze versterkingen stammen is niet bekend. In elk geval kan Kwalburg, gehucht onder Alphen, uit de Romeinse tijd dateren (of nog ouder zijn). Kreit kan een bijvorm bij krat 'gevlochten mat, horde'.⁵² Deze betekenis past goed bij burg. Dan een versterking die van horden is voorzien. Kreitenburgen komen in de Baronie voor te Princenhage, Baarle en Alphen.

KRIJLAAR – 1634 – P124, F90

Bosch en heyde in Crylaer.

Identiek met Kraaienlaar.

KRUIS – 1620 – GP50V

Lant aent Cruys.

KRUIS – 1636 – GP261, F45

Jan Dijckers lant aent Cruijs.

KRUIS – 1714 – R737, F51V

Aent t'Kruijs.

KRUIS – 1742 – GP272, F27

Aenden Liesenberg aen 't Cruijs.

KRUIS – 1761 – RH107, F144

Een perc. saaylant: het Cruijs, 1 br.

Een kruis werd opgericht na een ongeval of een moord. Ook kende men de hagelkruisen, waar met de kruisdagen offers werden gebracht om hagel en onweer af te weren. Zo werd er rond 1345 een man die Gerard van Baarle heette, gedood door een zekere Roef van Holland, tussen de Nol en Huybergen, op een plaats die later Gerards Kruis werd genoemd.⁵³

KRUISAKKER – 1570 – R715, F33

Stuck erfs: den Cruysacker, onder landt en bosch 8 lop. in Bagven in oft aende kerckacker.

KRUISAKKER – 1845 – N 3, 40

Een perc. bouwland: de Kruisakker, aan het Kruis, 1 br. 50 r. (F 486).

KRUISAKKER, GROTE EN KLEINE – 1907 – BREDANAAR26, 106

Een perc. tiendvrij bouwland: de Groote Kruisakker 88 are F 485; Een perc. tiendvrij bouwland: de Kleine Kruisakker 44 are F 484.

Akker gelegen bij het Kruis.

KRUISVAART – 1634 – P124, F53

Opde Cruysvaert.

Corrupt voor Cruysvoort.

KRUISVOORD – 1474 – D, F14V

Aende Cruysvoort.

KRUISVOORD – 1525 – R705, F5V

Lants in Cruysvoort.

KRUISVOORD – 1527 – R705, F154V

Op Cruysvoort in de Kercacker.

KRUISVOORD – 1529 – R706, F40

In Bagvenne op Cruysvoort.

KRUISVOORD – 1634 – P124, F53

Aende Cruysvoert.

Voorde: doorwaadbare plaats in een beek (de Bagvenseloop/Kruisloop), hier gelegen bij het Kruis. De weg waarin deze voorde lag was de Kerkstraat, ten westen van de Heilaarstraat.

KRUISWEIDE – 1677 – R729, F14V

De Cruisweyde by een hoeve van Joncker Pieter van Soutelandt.

KRUISWEIDE – 1703 – R734, F26V

Een perc. lant, eertyts weyde en nu saeylant: het Cruisweyken, 1 gem. suytw. de kerckpadt.

KRUISWEIDE, LAGE – 1816 – P22

De Lage Kruisweyde.

KRUISWEIKE – 1710 – R736, F28

Een perc. weylants: het Cruisweyken, 1 gem. in Bagven, suytw. de Kerckpadt.

Weiland gelegen bij het Kruis.

KWADE AKKER – 1500 – R415, F139

Stuck lants: den Quaeyen acker, 2 lop. int acker.

Kwaad wijst op onvruchtbaarheid of veel onkruid. Er moet vroeger ontzettend veel onkruid in de akkers gestaan hebben. Om dat onkruid kwijt te raken ploegde men verscheidene malen, soms wel vier maal. Na elke ploegbeurt kwam er uit de zaadbank nieuw onkruid op: bij de volgende ploegbeurt werd dit dan weer vernietigd. Met ploegen kreeg men wel de zaadonkruiden enigszins onder de knie, maar niet de onkruiden met wortelstokken, zoals panen. Per vierkante meter zitten er in de bouwvoor ongeveer 25.000 onkruidzaden.

LAAGSTRAAT – 1699 – P126, F395V

Lants en bosch, de laege straat noord, de Heistraat zuyt.

Laaggelegen straat? Mogelijk foutief voor Lange Straat.

LAAKVEN – 1303 – II-36, N20

In Parochia de Merterssen apud Lacvenne.

Corrupt voor Bacvenne? Anders zou men kunnen denken aan laak, een afgesneden, oude beekloop. Ven 'veenland' of 'plas in de heide'.

LAARKE – 1786 – RH111, 263V

Johanna van Beek X C. van Oers verk. Anthony Peemen eene huysinge, schuurtje en land, 2 gem.: het Leerken, oost en noord sheren baan (1 duyts heerenchyns betaald wordende te Gils!).

Voor Laar zie onder Kraaienlaar.

LAND VAN DEN HOUTE – 1530 – R706, F142V

Godert Jan Godert verk. Ghorys Adr. Dyrven een stuck lants, 1 veertelsaet: dLant van den Hout.

Land 'bouwland', hier in het bezit (geweest) van de familie van den Houte of een cijns opbrengend aan het Hof van den Houte?

LANGSCHOT – 1430 – R419, F100V

Stuck lants: dLangtschot (vgl. Schepenbrief van 1430, 8 febr.).

LANGSCHOT – 1512 – R420, F120

tHeyenwout in Bagven neven dLangschot.

LANGSCHOT – 1513 – R420, F63

Stuck lants: dLanghschot, 1 br .

LANGSCHOT – 1514 – R421, F145

Stuck weyden: dLangschot, 1 br.

Schot, schoot 'beboste hoek zandgrond uitspringend in moerassig gebied', hier langgerekt van vorm.

LANGSTRAAT – 1594 – R717, 126

Inde Langstraet.

LANGSTRAAT – 1631 – R723, F15V

Weyde suytw. aen sHeerenstrate genaemt de Langstraet.

LANGSTRAAT – 1668 – GP263, 100V

De Langhstraet.

LANGSTRAAT – 1679 – R729, 72

Op Craijelaer, noortw. aende Langhstraet.

LANGSTRAAT – 1742 – GP272, 42V

de Langstrate.

LANGSTRAAT – 1742 – GP272, 227V

de Langstraat.

Lange straat. Welke straat was dit?

LAUWENAKKERS – 1703 – R734, F38

Een perc. weijde: Lauweackers, 4 gem.

Akkers in bezit van Laurentius, Lauwereys of Paulus. Vgl. Peeter Lauwenzoen, 1400.⁵⁴

LEEMSTUK – 1907 – BREDANAAR26, 53

Een perc. bouwland: het Leemstuk, 1, 36 ha. F 497.

Ligt tegen de Leenakker. Is er verwarring ontstaan tussen Leenstuk en Leemstuk?

LEENAKKER – 1668 – GP263, 43

Landt in 2 perc. aen malcanderen: den Leenacker, 3 gem.

LEENAKKER – 1703 – R734, F39

Een perc. saeylant: den Leenacker, ½ br.

Men zou veronderstellen dat leen wijst op een perceel dat in leen gehouden werd. Maar het perceel wordt in geen enkel bekend leenboek van de heren van Breda genoemd!! Dan een leen van een andere heerlijkheid?

Het perceel is kadastraal bekend als F 497 (later F 1472).

LEISLOOT – 1699 – P126, F97V

In d'Weerlaer, den Leislout suyt.

Lei 'gegraven of vergraven waterloop'.

LIESBOSDREEF – 1711 – R736, F128V

Inde Dreve naart Liesbosch.

Zie Dreef.

LIESLOOP – 1887 – GP1914

De Liesloop aanvangende aan de baan van Bergen op Zoom, bij M 70, loopende door de Dwarskooten, Bagben en uitmondende in de Bijloop, bij N181, lang 2634 meter.

LIJSENAKKER – 1703 – R734, F37V

Een perc. saeyant: Leijsenacker, 1 gem. omtrent het Liesbosch.

Vgl. Cornelis Jan Leyssen, 1500; ⁵⁵ Coppen Geen Leyssen, 1514, R422, f161. In 1415 worden vermeld Claes Leisen, Gheertruyt Leisen en Robbe Iacob Leysensoen, G, f 19, f23v en f 67v.

LINDAKKER – 1776 – RH110, 85V

Een perc. zaayland: de Lindakker, bij Lindenburg.

Akker gelegen bij een linde. Zie volgend toponiem.

LINDE – 1732 – RH100, 160

Zaaylants in Bagben omtrent de Leijnt.

LINDE – 1760 – RH107, 107

Het Hoog en Smal Ackerken, omtrent de Lind.

LIND – 1769 – II-15-342, F33

Twee sesteren of 8 veertelen rogge 's jaars die Ary Kuypers is uytreyckende uit een steede onder de Hage in Bagven: de Lindt.

LIND – 1799 – II-15-347, F18V

2 sesteren of 8 veertelen die nu Johannes Petrus van der Borgt, tevooren Jan Comijn, by sententie van de Raade van Braband dd. 1 july 1788 is uijtreyckende uyt syne steede: de Lind.

LIND, GROTE – 1871 – NBOC11, 1034

Schaarhout tegenover de buitenplaats de Groote Lind.

De linde was al voor de jaartelling in het wild vrijwel uit Nederland verdwenen.⁵⁶ Daarna kwam de linde dus niet meer in grote aantallen in het wild voor; alleen nog aangeplant bij boerderijen en op dorpspleinen. Op Lijndonk onder Bavel wordt in 1277 een Lindehout vermeld: *Silva de Lindenhout*.⁵⁷ Ook onder Ulecoten lag een laatmiddeleeuws Lindenhout. Waren er toch hier en daar nog restanten van lindebossen in de late Middeleeuwen? Van de linden bestaan verschillende soorten: de zomerlinde en de winterlinde, die beide hier en daar zeldzaam in het wild in Nederland voorkomen (de winterlinde in de Baronie, de zomerlinde niet) en de Hollandse linde, die uitsluitend als gekweekte vorm bekend is. In de zeventiende eeuw werd er alleen een vrouwtje en mannetje van de linde onderscheiden (zoals toen bij veel geslachten gebruikelijk). Blankaart schrijft over de linde: 'Het wyfjen die de gemeenste is, dese werd vrij dik en hoog, zig met veele takken wyd en zyd uitspreidende. De schors is van buiten bruinagtig, effen en glad, maar aan de binnensyde, naast het hout, uit den geelen-wit; zynde taay, buigzaam en bequaam om daar touwen van te draaijen. Het hout is sagt, wit, effen en sonder weeren....Het manneken heeft wat rouwer, harder en brosser bast. Het hout is wat harder, weerachtiger, en wat geelder van koleur. De bladen zyn rouwer en die van d'olmen seer gelyk: sy brengt selden bloem ofte vrugt voort; nogtans gebeurt het, en dese zyn plat, rond, en als gevouwen en ineen gedrongen, hangende aan lange steeltjes,. tros-gewyse veele byeen. Men vindse veel in bossen, langs de wegen, cingels der steden,

enz. Sy bloeijen in de Lente: en werden meest geplant om hare cierlykle groente, en aange-
name reuk der bloemtjes. Het is aardig dat men den lindeboom averegts om kan planten,
soodanig dat de wortelen in de logt tot takken uitgroeijen: en dese groeijen alle andere in
groote en wydte verre te boven: en dit selfde bespeurt men in de Wyngaart, Aalbesien, Kruis-
besien, Wilgen enz.⁵⁸ De boomnaam linde komt voor het eerst voor in de plaatsnaam
Lintburc>Limburg.⁵⁹

LINDENBURG – 1742 – GP272, 37V

Sr. Arie Kuijpers eene steede : den Lindenburg, groot 14½ gem.

LINDENBURG – 1750 – GP287, 1757

Johannes Pr van der Borght : eene stede, huysinge : den Lindenburg, 14½ gem., tevoren Jean
Camijn.

LINDENBURG – 1776 – RH110, 84

De executeurs van het testament van Arie Cuypers verk. Jean Camyn eene steede best. in huy-
zinge, schuure, stallinge, kooye, hoff, boomgaard en plantagien: Lindenburg, 9 br. noort sheeren
baan.

LINDENBURG – 1780 – RH110, 272

Jean Camijn onderpand: steede best. in huysinge, schuur, stallinge, kooye, hoff, boomgaard,
zaaij en weij en hooylanden en bossen, 19 br. : Lindenburg.

LINDENBURG – 1782 – RH111, 58V

Onderpand Jean Camyn: huysinge, schuure, stallinge, boerewooning, koetshuys, kooye, hoff,
boomgaard, zaay en weylant, hooyland en bossen, 19 br. : Lindenburg in Bagven, + de Esse-
weyde.

Burg is hier een mode-naam uit de achttiende eeuw en heeft dus niets te maken met de veel
oudere burg-namen als bijvoorbeeld Kreitenburg. Bij de boerderij/buitenplaats zullen wel
lindebomen geplant zijn om de naam eer aan te doen.

Dat de naam Lindenburg zou moeten luiden⁶⁰ is voor discussie vatbaar. Borg komt vooral
voor in de late middeleeuwen als aanduiding voor voormalige versterkingen. Lindenburg
werd ook wel kortweg als Lind aangeduid. Zie boven onder Lind. Ontstaan uit boerderij Wer-
laer? In 1858 werd het oude herenhuis afgebroken en vervangen
door een groter.⁶¹

LOOIERSPOLDER – 1886 – NBOC26, 9591

Schaarhout in Looierspolder

Polder zal hier een heipolder zijn, een met wallen omgeven terrein
in zandig gebied. Looiers is een familienaam.

LOOKEREINDEWEIDE – 1677 – R729, F8V

Een perc. weyde: Loeckendewijde, omtrent Backven, 2 gem.

LOOKEREINDEWEIDE – 1698 – R733, F38V

Een perc. weyde: Loeckereyndeweyde, 2 gem. ontrent Bagven.

LOOKEINDEWEIDE – 1706 – R734, F154V

Een perc. weyde: Loeckeijnde weyde, 2 gem.

Aan het einde van de Look gelegen weide? Maar een toponiem Look is niet bekend in Bagven.

LOKERWEIKE – 1722 – RH97, 32V

Een perc. weyde, ½ br. : Lokere weijken.

LOKERWEIKE – 1760 – RZ327, 61V

Lookerweyken.

Look 'omsloten stuk grond'. Look <luiken 'omsluiten'. Te vergelijken met blok, blook. Lookerweide: weide gelegen bij de Look? Of verkorte vorm van Lookeinderweide?

LOOPAKKER – 1711 – R736, F100

Een perc. saeylant: den Loopacker, 1 gem. suytw. de Langestraet.

LOOPAKKER – 1907 – BREDANAAR26, 53

Een perc. bouwland: de Loopakker 1, 21 ha. F 540.

Genoemd naar de ligging aan een loop, een waterloop, hier de Bagvenseloop. In de negentiende eeuw was loop de meest gebruikelijke aanduiding voor een beekje.

LUIZENHOEK – 1918 – BREDANAAR37, 158

Kavels rogge op den Luyzenhoek.

Moeten we luis zien als een pejoratief? Of is luis een nevenvorm bij lies?

MAASAKKER – 1620 – GP260, F49V

Lant op Maesacker.

MAASAKKER – 1630 – R722, 246

Stuck lants: Maesacker, 12 br.

MAASAKKER – 1664 – R726, 266V

Op Maesacker.

MAASAKKER – 1753 – RH101, F72

Saeylant op Maesakker.

Akker genoemd naar de familie Maas. Vgl. Jacop Domaes Cornelis Maes, 1533, R707, f23. In 1630 blijkt deze akker maar liefst 12 bunder ofwel precies een hoeve groot te zijn. Dat is dus een enorm grote akker, een mini-dorpsakker.

MAAI, KLEINE – 1644 – RH128, 4

De Kleyn Maey, 1½ br.

Maai 'perceel dat gemaaid wordt, hooiland'.

MARTENSWEIDE, GIJSBRECHT – 1625 – R523, 190

Gysbrecht Martensweyde.

MARTENSWEIDE, GIJSBRECHT – 1630 – R527, 32V

Ghysbrecht Mertenswey.

Weiland van Gijs Martens.

MINNENAKKER – 1643 – R724, 183V

Stuck saylants: den Minnenacker, 1 gem. in de Werlaere.

MINNENAKKER – 1667 – R727, F122V

Stuck saeylant, 1 gem. : Minnenacker, inde Weerlaeren.

MINNENAKKER – 1677 – R729, F0

Stuck saeylant, 1 gem. : Minnenacker, bij de Weerlaeren.

Akker van de familie Minnen.

MOLENWERF – 1742 – GP272, F161

2 ½ gem. in Bagven daer den wintmolen plagt te staan metten molenwerf.

Dat er in Bagven een windmolen heeft gestaan is verder uit geen enkele bron bekend. Is bedoeld de Liesbossemolen?

MUISKENSWEIKENS, JAN – 1695 – RH135, F146

Twee weykens: de Wolff-en Jan Muijskensweijkens met de huysinghe daer tegenwoordigh op staende altyt haren wegh gehadt door den middelcant loopende over den Maesacker naer de Bane.

Bezit van Jan Muis.

NONNENAKKER – 1634 – P124, F76

D'Werlaer en den Nonnenacker, 15 lop. met zekere wtvangen daer inne mede begraven.

NONNENAKKER – 1699 – P126, F338V

Drie br. weyden en bosch: d'Werlaer en den Nonnenacker., 15 loopen.

Bezit van de nonnen van Catharinadal. Deze akker werd in 1279 aan Catharinadal uitgegeven.⁶²

NOORDAKKER – 1703 – R734, F26

Een perc. saeylant: den Noortacker, 2 ½ gem.; Nieuwe aenstede mette huysinge, noortw. het parcheel den Noortacker en Achterste weyde.

NOORDAKKER – 1710 – R736, F28v

Een perc. saeylant: den Noortacker, 2 ½ gem.

Noordelijk gelegen van ...?

OMENHEIVELD, NEEL – 1717 – RH96, 31v

Een perc. soo saey als weylant, 2 gem. by t Liesbosch: Neel Oomen Heijvelt, noortw. 's Heeren Dreve.

Heiveld van Cornelis Omen.

PAARDENWEI – 1839 N 6406, 1

Verkoop van schaarhout op een perc. : het Paardenweidje, bij Zoutland.

PAPENWEIKE – 1695 – RH135, F152

Recht van overweg over een perc. land in de Weirlaren over sekeren grooten acker: Maesacker als mede over een weyken: Papenweycken.

Bezit van de familie Paap, Papen.

PASTOORSWEIDE – 1905 – BREDANAAR24, NR. 59

Een perc. weiland: de Pastoorswei, in Bagben 85 are. Kad. nr. N 689.

PATRIJSAKKER – 1918 – BREDANAAR37, 158

Kavels rogge op den Patrijsakker.

Patrijzen kwamen waarschijnlijk eeuwenlang frequent voor. Ze leven vooral van onkruidzaden, die er vroeger ontelbaar veel waren. In 1918 mochten patrijzen gejaagd worden van 30 aug. tot 29 nov. (Bredanaar 38, 193).

Het woord patrijs komt voor het eerst in het jaar 1240 in Nederlandse teksten voor.⁶³ Patrijs is ontleend aan het oudfrans pertris, perdris < Lat. Perdix.⁶⁴ Er zal toch ook wel een inheemse naam voor dit talrijk voorkomend dier bestaan hebben: veldhoen?

PIETERNELLENAKKER – 1787 – RH112, 41

Een perc. zaayland: den Piternellen Akker off Leemputten, 2 gem.

Bezit van Pietronella.

PLAKKENBOS – 1664 – R726, 268V

Saeylant in Backben, westw. Plackenbosch.

Plak is een familienaam.⁶⁵

PLAS – 1553 – RH121, F1

Anderhalff br. beemden: den Plasse.

PLAS – 1634 – P124, F40

Emmenhoecxken aenden Plasch

Blijkbaar een laaggelegen beemd, waar in het natte jaargetijde plassen ontstonden.

PLOEG – 1788 – RH282, 164

Zaayland aan het Ploegske.

PLOEGSKE – 1787 – RH112, 42V

Zaayland aan het Ploegsken.

PLOEGSKE – 1790 – RH112, 233

Pieter H. Hessels verk. Adr. Wermenbol X Christina Timrot eene huysinge, kooye, hoff en erve: het Ploesken (!), in de Dreeve aan de Hant, in Bagven, zuid 's heeren baan.

Uithangteken voor een herberg waar men boeren als klant probeerde te lokken. Opvolger van het Spreeuwke.

In 1772 was Adriaan de Jongh hospis (waard) in 't Ploegje, hij was nog maar 23 of 24 jaar oud. Op 19 juli 1772 vond er in deze herberg een steekpartij plaats waarbij Willem van Nijnatten, knecht bij Cornelis Lips op de Rith, gedood werd. De dader was Antony Ruijs, knecht bij Cornelis Leyten. De onenigheid was ontstaan doordat Ruijs vond dat Van Nijnatten achterstond bij het geven van rondjes. Op aandringen van de herbergier gingen de twee buiten de deur, waar de dodelijk steekpartij plaats vond, RH142, f265v, 266. Het lijk werd gevisiteerd door Adriaen van Ghert, s Lands doctor en Hendrik Mirandolle van Ghert, doctor, en de chirurgijns Willem van den Bosch en Jan Anthony Delvaux.

Voetploeg, Noord-Frankrijk, dertiende eeuw.

POLDERHOEVE – VM

De Polderhoeve of Weihoewe, boerderij op de Sprundelsebaan 75. Boerderij met twee schuren van het zgn. langgeveltype. De oudste schuur zou uit 1727 dateren.⁶⁶

PRINSENDREEF – 1774 – RH109, 141V

Aant Waterstraatje west de Princedreeff

Identiek met de Dreef.

PUITENKUIL – VM

Put met puiten, kikkers. Een nabij café werd ook zo genoemd.

RAAPETERSVELDJE – 1642 – R724, 53

Perc. saeylants: Raepeters Veldeken, 2 gem. in de Weirlaeren.

Veld van de familie Raepeters. Vgl. Dielis Wouter Adriaen Raepeeters, 1634, P124, f5v.

REUT – 1503 – R416, F70

Stuck erfs: tRuethe, onder lant, weyde en bosch 1 ½ br.

REUT – 1533 – R707, F15V

Stuck erfs: tRuethe, onder lant, weyde en bosch, 1 ½ br.

REUT – 1597 – R718, 2

Stuck erffs: het Reut, 1½ br.

REUT – 1611 – R719, F210

Stuck erffs: het Reut, 1 ½ br.

REUT – 1620 – GP260, F48V

Lant: het Ruyt.

REUT – 1634 – P124, F14

Anderhalff br. landts, weyde en bosch: t'Reuth.

REUT – 1634 – P59, 61

De Reut, 1 br.

REUT – 1634 – P124, F53V

Een perc. landts: tReuth.

REUT – 1664 – R726, 255V

Goed: het Reuth.

REUT – 1668 – GP263, 161

Reut.

REUT – 1671 – R728, 8V

Stuck lants: het Ruyth, 1½ br. suyt sHeeren straet.

REUT – 1699 – P126, F242

Een perc. lants: t'Reuth.

REUT – 1711 – R736, F98

Een perc. saeylant: het Reut, 1 gem.

REUT – 1732 – RH100, F150

Een gem. saaylant: het Reut, zuytw. sheeren baan.

Reut, rot, rut, rode 'stuk land waar bos gerooid is'. Vaak liggen de toponiemen met rode in de dorpsakker. Toen het perceel ontgonnen werd groeide er ter plekke dus bos. Waarschijnlijk een eikenberkenbos, kenmerkend voor arme zandgronden.

REUTAKKERKE – 1744 – RH279, 178

Een perc. saayland: het Reutackerke, ½ br.

REUTAKKER, TWEDE – 1677 – R729, F14V

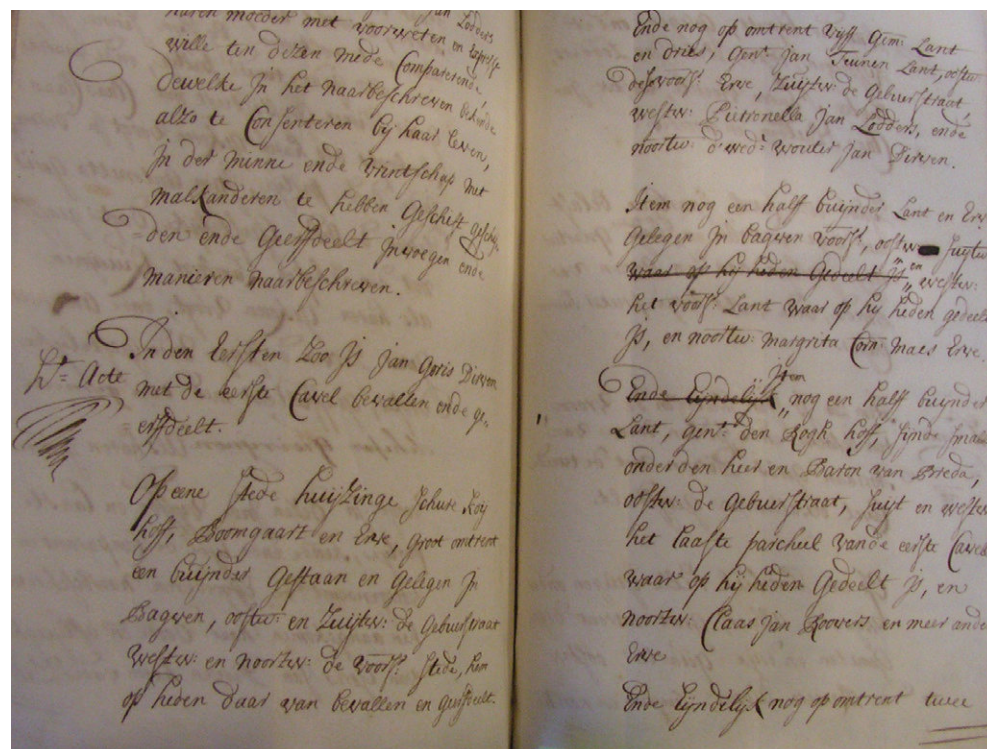
De Tweede Reutacker, bij een hoeve van Joncker Pieter van Soutelandt.

Akker gelegen bij de Reut.

RIJF – 1886 – NBOC26, 9591

Schaarhout op de Boonakker en de Rijf.

Vormaanduiding? Een rijf diende vooral om het gemaaide hooigras om te draaien en het later bij elkaar te harken. Ook werden er de halmen op een graanakker, die waren blijven liggen, er mee bij elkaar geharkt.

Gedeelte van het Haagse schepensprotocol met o. a. vermelding van den Rogh hoff, 1720, RH96, f146

RIJKENSWEIDE – 1918 – BREDANAAR37, 247

Een perc. weiland : Ryken's weide, N 195, groot 95 are.

Bezit van de familie Rijken.

RIJSWERLAAR – 1634 – P124, F76

Een br. weyden in Ryswerlaer.

RIJSWERLAAR – 1699 – P126, F339

Een br. weyden in Ryswerlaer.

Rijs 'takken, struikgewas'. Werlaar kan gesplitst worden in wer, weer + laar. Het eerste element kan mogelijk de betekenis 'afweer, sterkte, wal, verschansing' hebben.⁶⁷ Laar wordt wel omschreven als 'open plek in een bos, voorzien van waterplassen'. Dan is Rijswerlaar een open plek in een bos, met een wal, begroeid met rijshout? Zie Werlaar.

ROGHOF – 1633 – GP261, 45V

Den Roghoff.

ROGHOF – 1668 – GP263, 100V

Den Roghhoff.

ROGHOF – 1711 – R736, F97V

Een gemet saeylant: den Roghhoff.

ROGHOF – 1720 – RH96, 146

Een half br. lant: den Rogh hoff (smalleen van Breda).

ROGHOF – 1742 – GP272, 244

1½ gem. van den Rog-hof.

Rogge, *Secale cereale*, was oorspronkelijk (in de Romeinse tijd) een onkruid in tarweakkers. Het gewas voldoet op zandgronden echter zo goed dat het als zelfstandig graan werd gezaaid. Op veel akkers verbouwde men jaren achter elkaar rogge, in het najaar afgewisseld met een stoppelgewas als spurrie of stoppelknollen. Rogge was een betrouwbaar gewas: het kende weinig ziekten en gaf een redelijke opbrengst. Alleen koude winters en veel water waren schadelijk voor de winterrogge. Ook kon er in rogge wel een schimmel schade veroorzaken (roest), evenals moederkoorn, dat het versmallen van de bloedvaten in de benen veroorzaakte. De onkruiden in de rogge werden met de hand gewied: het lastigste waren daarom de grasachtige onkruiden en soorten als korenbloem en bolderik, waarvan de bladeren langwerpig zijn en dezelfde kleur hebben als het graan en dus niet opvallen tussen de roggebladeren. De vorm van die bladeren is door eeuwenlange selectie bevorderd: hoe meer de bladeren op die van rogge leken, hoe minder het onkruid werd uitgewied. Een Roggehof is merkwaardig omdat rogge meestal op grote percelen, akkers en heiningen, werd gezaaid en niet in de relatief kleine hoven bij de boerderij.

Rogge komt in Nederlandstalige bronnen voor het eerst voor in het jaar 1240.⁶⁸

ROMMENAKKER, JAN – 1886 – NBOC26, 9591

Schaarhout op Jan Rommenakker.

ROOILAND – 1555 – R712, 85V

Stuck weyden en een stucxken lants, 7 lop. : trooylant.

Land ontstaan door rooien van een bos.

ROOILANDSTRAAT – 1527 – R705, F138

De Rooylants strate.

Straatje leidend naar het perceel het Rooiland.

ROOSENDAALSEBAAN – 1697 – R732, 153V

Driessen, suytw. de Roosendaelse baen.

Brede weg van Princenhage naar Roosendaal, Bergen-op-Zoom. Identiek met de Sprundelsebaan?

RUIT – 1620 – GP260, 48V

Lant: het Ruyt.

RUIT – 1633 – GP261, 45V

Lant: het Ruijt.

RUIT – 1693 – RH196, 15V

Saeylant ontrent de Ruijt.

RUITJE – 1788 – RH282, 163V

Een perc. zaayland: het Reutje, 1 gem.

RUITJE – 1935 – DE BOER 32, NR. 1

Kavels schaarhout verpahct op Zoutlandt: o. a. op 't Ruitje.

Ruit is gevormd uit Reut. Plaats waar bos gerooid is. Zie Reut en Rut.

RUT – 1503 – R415, F414

Stuck erfs: tRuet, onder lant, weyden en bosch, 1½ br.

RUT – 1533 – R706, F204V

Stuck lants: tRoethe, ½ br.

RUT – 1533 – R706, F166

Een br. lants: tRoethe.

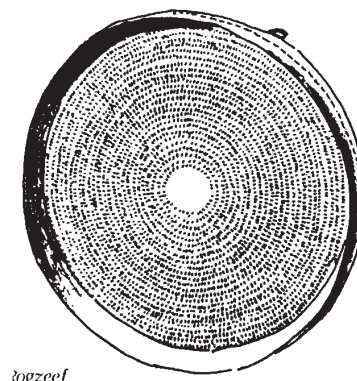
RUT – 1551 – R711, 143V

Stuck lants: tRueth, ½ br.

RUT – 1574 – R715, F149

Stuck lants: de Ruet, 1 ½ br.

Zeef om onkruidzaden
en kaf uit de rogge
te verwijderen.

RUT – 1699 – P127, F624

Een br. landts: het Reuth, 1 gans cyns (betaald met 8 st.).

RUT – 1711 – R736, F98

Een perc. saeylant: t'Reuth, 1 gem.

RUT – 1732 – RH100, 150

Een gemet zaayland: het Reut, suiwt. sHeeren Baan.

Ruet, reut, umlautsvorm bij rode, plaats waar bos gerooid is. Het toponiem wijst op vroege ontginning. Vaak liggen rode-toponiemen in de dorpsakker. De plaats waar deze ligt is dus ontstaan uit bos.

Bij rooien moeten we uitgaan van een wortel *reu'uittrekken, omwoelen'.⁶⁹

SCHUURWEIDE – 1839 – N 6406, 1

Verkoop van schaarhout op de Schuurweide, bij Zoutland.

SINGELWEIDE – 1663 – RH274, 59V

Stuck weijden: de Singelweijde, 2 gem.

SINGELWEIDE – 1669 – R727, 230V

Den Grooten Acker, oostw. de Singelweijde.

SINGELWEIDE – 1673 – R728, F96V

Een perc. weyde: de Singelweyde, 1 br.

SINGELWEIDE – 1676 – R728, F184

Den grooten acker, oostw. de singelweyde.

Weiland omgeven met een singel, een wal met bomen. Singel komt ook wel eens voor als aanduiding voor het centrum van een dorp., bijvoorbeeld te Zundert en Baarle-Nassau. De hoeven van Tongerlo onder Alphen lagen binnen een singel, een wal met bomen erop.

SMAL AKKERKE – 1696 – R742, 101

het Smal Ackerken.

SMAL AKKERKE – 1760 – RH107, 107

Het Hoog en Smal Ackerken, 2 gem. omtrent de Lind.

Smal 'klein', dus een klein perceel.

SNEEUWKENSWEIDE – 1677 – R729, F14V

Een acker: Sneeukenweyde, bij een hoeve van Joncker Pieter van Soutelandt.

Weiland in bezit van een familie Sneeuwken? Die familienaam is onbekend in Noord-Brabant en Vlaanderen. Wel bekend was de familienaam Sneeuwaerts: Hein Snewaert, 1349; Margriet Lambrecht Jan Sneeuwaerts, 1499.⁷⁰

SPIJKERSHOF – 1501 – R415, F296V

Stuck lants, 3 lop. in Bagvenne: Spyckershoff.

SPIJKERSHOF – 1575 – R715, F188

De Hooch Kerckweyde noirtw. aen stuck lants: Spyckershof.

Vgl. Peter Spiker, 1415, G, f46; Adriaentje Jan Bastiaen Spyckers, 1708, R735, f58v. Hof 'met heggen omgeven stuk grond, dicht bij de boerderij'.

SPREEUW – 1597 – R718, 18V

Raphael Thomas Hagaerts onderpand: huijs : de Spreeuw.

SPREEUW – 1600 – R718, 130

Raphael Thomas Hagaerts onderpand sijn huijs hoff en erve: de Spreeuw, suytw. aen s Heeren strate.

SPREEUW – 1608 – R719, F66v, 67

Raphael, Cornelis en Elisabeth Thomas Hagaerts verk. Jan Jan Ghoris Dyrven een huijs ende erve; de Spreeuw, metten boogaert, tlant en de boschken daeraen liggende, 2 gem. in Bagven, noortw. metten straetken halff tot dit vercofte goed behorende aen Jacop Jan Bossenaers kynderen en voorts omgaens aen 's Heeren ende de gebuerstrate aldaar.

SPREEUW – 1620 – GP260, 48V

Lant aende Spreeuwe; Jan Jan Goris Dyrven huysinge: de Spreeuw, bruiker Huybrecht Croonen, f9.

SPREEUW – 1633 – GP261, 45V

Stede: de Spreeuw.

SPREEUW – 1651 – R725, F50

Adriaen Janssen Bossenaer leent 50 gld. van Jan Dyrven, secretaris tot Etten. Onderpand: syn huys, 1 gem. in Bagven, bij de Spreeuw.

SPREEUW – 1684 – R730, 60

Een parcheeltien lants: de Spreeuw, 1 gem. in Bachven aende Handt.

SPREEUW – 1706 – R734, F154

Een perc. saeylants: de Spreeuw.

SPREEUW – 1722 – RH97, F23V

Perc. saeylant: de Spreeuw, 2½ gem., noortw. s'heeren Baen oft straete.

SPREEUW – 1730 – RH100, F52

Een perc. zaayland en houtwassen met de boomen daar opstaande, 2 ½ gem. : de Spreeuw, in Bagben.

SPREEUW – 1760 – RH107, 146

Een perc. saayland: de Spreeuw, 1 br.

SPREEUW – 1786 – RH111, 278

Een perc. zaayland: de Spreeuw, 1 br.

SPREEUWKE – 1630 – R722, 216

Achter aen 't Steken: het Spreeuwken.

SPREEUWKE – 1710 – R736, F57V

Een perc. zaeylant: het Spreuken, ½ br.

SPREEUWKE – 1727 – RH277, 169

Een perc. zaeyland: het Spreuken, 1 gem aende Handt in de Dreve.

SPREEUWKE – 1728 – RH278, 25

Maria Antony Baartmans laat na een huysinge, lant en erve, 1 gem. aende Handt in de Dreve: het Spreuken.

SPREEUWKEN – 1742 – GP272, F18

Aan 't Spreuken aan de Hand.

Was het huis de Spreeuw genoemd naar spreeuwenpotten? Een spreeuwenpot was een aardewerken pot waarin spreeuwen nestelden: net voor de jongen uitvlogen, als ze goed vet waren, werden ze uit de pot gehaald en opgegeten.

Op 12 nov. 1709 machtigt Adriaen Janssen van Poppel, tavernier, zijn zoon Alexander om naar het Oude hof van Thorn te Gilze te gaan en aldaar een perc. zaailand : het Spreeuken, met het geerken daaraan, ½ br. over te dragen aan Andries Talboom, RH136, 227v. Het was dus cijnsplchtig aan Thorn, hetgeen wijst op hoge ouderdom. Op diverse kaarten staat het Spreuken aangegeven als zou het een belangrijk punt zijn in het wegverkeer of zelfs de naam voor een dorp.

De herberg werd later het Ploegje genoemd.

Het woord spreeuw komt voor het eerst in 1287 in de Nederlandstalige bronnen voor.⁷¹

SPREEUWAKKER – 1634 – P124, F9V

Hugo van Mast, auditeur tot Bergen op den Zoom, 7 lop. landts mette huysinge daer op staende: den Spreuwacker, de Kerckpadt west.

SPREEUWAKKER – 1718 – ND8997, F85V

Een br. : den Spreuacker, west de kerckstraate.

SPREEUWAKKER – 1742 – GP272, 122V

3 gem. vanden Spreeuacker.

Akker gelegen bij huis de Spreeuw.

STEDE, HOGE – 1694 – RH196, 86V

Een perc. saeylant op Bagven: de Hoogstee, ½ br.

STEDE, HOGE – 1704 – R734, F39

Een perc. saeylant: de Hoogstede, 4 gem.

STEEKE, OUD – 1733 – RH101, F11

Een perc. zaayland, 1 br. in Bagben: het Out Stedeken.

Zie voor Hoge stede ook bij Hoogstede. Oud Steeke kan slaan op een plaats waar ooit een stede, een boerderij stond. Stede 'plaats', in het bijzonder 'plaats waar een boerderij staat',

later ook de boerderij zelf en 'los stuk land uit een aanstede', hier meestal het laatste. Stede komt zeer veel voor in de Baronie, maar ontbreekt in het oosten van Noord-Brabant.

STRAAT, LANGE – 1711 – R736, F100

Den Loopacker, suytw. de Langestraet.

Straat naar het Liesbos, evenwijdig met de Dreef.

STRUICKBEEMD – 1634 – P124, F7V

Een br. weyde ende een halff br. beempden : den Struyckbeempt.

Struik 'boomwortel', dus een beemd 'hooiland', waar bomen gerooid waren en nog wortels in de grond zaten.

TAKKENAKKER – 1633 – GP261, 45

Lant: Tackenacker.

TAKKENAKKER – 1668 – GP263, 42V

Lant over de straet: t'ackenacker, 1 gem.

TAKKENAKKER – 1703 – R734, F37

Een perc. saeylant: Tackenacker, 2 gem.

TAKKENAKKER – 1708 – R735, F1V

Een perc. zaeylant: Tackenacker, 2 gem. ontrent t'Liesbosch.

TAKKENAKKER – 1742 – GP272, 227

1 gem. in Heijnenbraak: Tacken-acker.

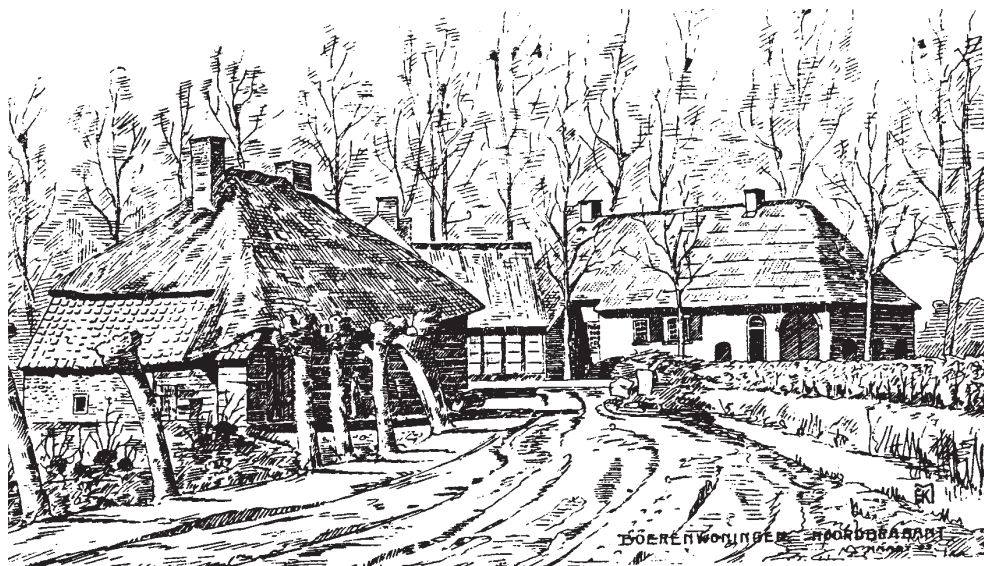
TAKKENAKKER – 1775 – RH109, 259V

Een perc. zaayland: Takkenakker, 2 gem.

TAKKENAKKER – 1794 – RH283, 104V

Een perc. zaayland: Takkenacker, 2 gem.

Herman van der Kloot-Meijburg: Onze oude boerenhuizen: Negentig schetsen van boerderijen in Nederland, Rotterdam (1920).

Akker van de familie Tak, Tacx. Vgl. Anthonis Tacx, 1530, R706, f95v.

TAPPENAKKER – 1620 – GP48V

Lant: Tappenacker.

Foutief voor Takkenakker.

TEUNENLAND, JAN – 1720 – RH96, 145V

Huysinge met 5 gem. lant en dries: Jan Teunenlant.

THIJSSENAKKER – 1886 – NBOC26, 9591

Schaarhout opden Thijssenakker.

THIJSSENLAND – 1703 – R734, F38

Een perc. saeylants: Thysenlandt, 5 gem.

Land 'bouwland', hier in bezit van de familie Thijssen.

TOMMERD – 1574 – R715, F152V

Stuck erfs: Tomet onder lant en bosch, 1½ br.

Tomet <toemaat, etgroen, tweede snede gras van een perceel na het hooien (in het dialect tommerd). Maar het perceel was bouwland en bos, geen beemd! Was het toen de naam gegeven werd wel beemd?

TOMMERDVELDEN – 1776 – RH110, 86V

4½ gem. weylant: de Tommetvelden, zuid de Lindakker, noort den Geerakker.

Tommerd<toemaat, dat is het etgroen, het nagras, de tweede snede van een weiland. In juni werd het eerste hooigras gemaaid. De tweede snede volgde meestal in augustus. De opbrengst was dan echter minder en het hooi was moeilijker droog te krijgen door de kortere dagen en de grotere neerslag. Twee maal hooien putte het land uit: er moest dan meer bemest worden. Werd er op de Tommerdvelden als regel twee maal per jaar hooi gewonnen? In 1561 wordt te Strijbeek gesproken over toemaet oft naeweyde diemen met dese stede jairlycx heeft van sekere twee beemden, 1 1/2 br. omtrent de stede voirs. gelegen welcke beemdt oft voir hoy oft voir weyde vanden selven beemdt toebehoirt der pastorye der kercke van Alfen., R682, f162.

VELD, HOOG – 1630 – R527, 34V

De Hoochvelden.

VELD, LAAG – 1747 – RH280, 44

Een perc. saeyland 4 gem. : het Leegvelt, by t Liesbosch, west t Liesbosch.

VELD, LANG – 1742 – GP272, 28V

2 gem. nieuw land in de Dwersschoten: 't Lanckvelt.

Veld is oorspronkelijk de woeste grond. Na ontginning ging de naam van het woeste veld over op het ontgonnen stuk.

VERLOREN KOST – 1653 – R725, 100V

Een perc. bosch: den Verloren Cost.

Perceel waarop elke inspanning verloren moeite was, onvruchtbaar perceel.

VIERKANT BOSKE – 1742 – GP272, F15

2 gem. 113 roeden op Creijlaar: 't vierkant Bosken.

Vierkante percelen waren er niet zo veel.

VOSBOSSEN, JONKER HENDRIK DE – 1631 – R723, F15V

3 parchelen bosschen : Joncker Henrick de Vos bosschen, 8 a 9 gemet, op de Weilaren, westw. o. a. den Boonhof.

VOSBOSSEN, JONKER HENDRIK DE – 1673 – R728, F89V

Twee perc. weylants in Baghven: Joncker henrick de Vos bosschen, 700 r.

VOSBOSSEN, JONKER HENDRIK DE – 1683 – R730, 17V

Twee perc. saey en weylant: Joncker Henrick de Vosbosschen, 700 r.

VOSBOSSEN, JONKER. HENDRIK DE – 1738 – RH101, 164

Twee perc. zoo zaeijlant als weylant: Jonckheer Hendrik de Vosbossen, 700 en vier quartier roeden (?).

Vgl. Mr. Willem de Vos, 1575, R715, f172v; Adriaen Willem Vos, 1448, R710, f53v. Vier quartier roeden in de vermelding van 1738 is gelijk aan één roede!

WAALWEIDE – 1744 – RH279, 176V

Een perc. weyde: Waleweyde, 3 gem. noort de Claverweyde.

WAALWEIDE – 1788 – RH282, 164V

De Waaleweyde, 2 gem.

Bezit van een familie De Waal. Vgl. Jan Aelbrechts de Wael, 1617, R516, f38v; Teuntie Jans de Waal, 1720, R460, f33.

WATERHEINING – 1415 – R415, F120V

Stuck weyden: die Weterheyninge, 1 ½ br. op Creylair.

WATERHEINING – 1499 – R415, F122V

Stuck weyden: die Weterheyninge, op Creylaer, 1 ½ br.

WATERHEINING – 1533 – R707, F40

Stuck weyden: de Waterheyninge, 1 ½ br. by Creylair.

WATERHEINING – 1634 – P124, F59

Anderhalff br. weyde: de Waeterheyninge, in Creylaer.

WATERHEINING – 1699 – P126, F273V

Anderhalff br. weyden: de Waterhejninge in Crejlaer.

WATERHEININGEN – 1788 – RH282, 165V

Een perc. weyde: de Waterheyningen, 2 gem.

WATERHEINING – 1839 – N 6406, 1

Verkoop van schaarhout op een perc. : De waterheining, bij Zoutland.

Een heining die als weiland gebruikt wordt, zoals hier, is behoorlijk zeldzaam. Een heining is een meestal vrij groot perceel, ontgonnen op de heide en meestal in gebruik voor de verbouw van winterrogge. Water kan duiden op ligging aan een water, maar eerder op bezit van een familie Van de Water. Vgl. Juete van de Water, 1422, Walterus van de Water, 1312.⁷²

WATERLAAT – 1529 – R706, F47V

Weyden in Bagvenne int Werlair suytw. aende waterlaet.

WATERLAAT, OUDE – 1634 – P124, F124

Een half br. beempden ofte weyden metten suyteynde opden Ouden Waterlaet, de Hoeve by t Liesbosch metten een eynde west.

WATERLAAT, OUDE – 1699 – P126, F98

Beemden of weyden in Werlaar by Bagven met den zuyteynde op den Ouwden Waterlaet.

Een waterlaat kan een waterloop, een beekje of sloot zijn, maar ook een plaats waar dieren kunnen drinken.

WATERSTRAATJE – 1774 – RH109, 141V

Aant Waterstraatje.

WATERSTRAATJE – 1774 – RH281, 233V

Een perc. zaayland en weijde en bosch aan het Waterstraatje.

WATERSTRAATJE – 1935 – DE BOER 32, NR. 1

De Hooge Zij met het Waterstraatje, op Zoutlandt.

Straatje lopend naar of langs een water?

WEERLAAR – 1502 – R415, F363V

Stuck erfs: dWeerlair, 2br .

WEERLAAR – 1502 – R415, F375

Een br. erfs in Bagvenne: dWerlair neve Wouter vande Goude.

WEERLAAR – 1505 – R416, F206

Stuck erfs: dWeerlair, onder heyde en beemde, 2 br. in Bagvenne.

WEERLAAR – 1507 – R417, F190V

Heyde en weyde: dat Weerlair, 2 br.

WEERLAAR – 1529 – R706, F47V

Stuck weyden int Werlair suytw. aende waterlaet.

WEERLAAR – 1699 – P126, F97V

Weyden in d'Weerlaer, de Leislout suyt.

WEERLAAR – 1699 – P126, F338V

Drie br. weyde en bosch: d'Werlaer en den Nonnenacker.

WEERLAREN – 1605 – R718, 277V

Opte Weerlaeren.

WEERLAREN – 1662 – R726, 212

In de Weirlaeren.

WEERLAREN – 1742 – GP272, 400

bij de Weerlaren.

Zie Werlaar.

WEIDE – 1776 – RH110, 92V

Een perc. zayland: de Wyde, 1 br.

WEIDE – 1789 – RH112, 108

Een perc. zaayland vanouts: de Weidje, 1 br. 45 r. (1 st. 6 duyten heerenchyns).

WEIDE ACHTER DE SCHUUR – 1744 – RH279, 177

Een perc. weyde: de Weyde agter de Schuur, 1½ gem.

WEIDE, ACHTERSTE – 1703 – R734, F26

Een perc. saeylant: de Achterste Weyde, 2 ½ gem.

WEIDE, ACHTERSTE – 1710 – R736, F29

Een perc. saeylant: de Aghterste Weijde, 2 ½ gem.

WEIDE, HOGE – 1695 – RH135, F146

De Hooge Weijde, bij de Wolffs-en Jan Muijskensweijkens.

WEIDE, HOGE – 1744 – RH279, 171

Een perc. saeyland: de Hooge Weyde, zuid de Peerdeweyde, oost de Lange weyde.

WEIDE, LANGE – 1668 – GP263, F146V

Weijde aent Cruys: de Langh weijde, 3 gem.

WEIDE, LANGE – 1744 – RH279, 171

Een perc. weyde: de Lange Weyde, west de Hooge Weyde.

WEIDE, NIEUWE – 1775 – RH109, 259V

Een perc. weyde: de Nieuwe Weijen, 4 gem. zuid sheeren baan.

WEIDE, NIEUWE – 1794 – RH283, 105

Een perc. weyde: de Nieuwe weyde, zuid sheeren Baan.

WEIDEN, LAGE – 1668 – GP263, 42V

Aende Leege Weijde.

WEIKE, HOOG – 1930 – DE BOER27, 3

Een perc. weiland op Bagben: Hoogweike 0, 5 ha. Kad. nr. N 183.

WEIKE, KLEIN – 1668 – GP263, F146V

Vant Cleijn Weijcken teijnden de Langh weijde, 1 1/2 gem.

WEIKE, LAAG – 1677 – R729, F14V

Het Leeg weijken, bij een hoeve van Joncker Pieter van Soutelandt.

WEIKE, VOORSTE – 1668 – GP263, F59

Weijde aent Cruijs, int Voorste weijcken, 1 gem.

Weiland werd uitsluitend gebruikt voor het weiden van het vee, niet voor het maaien van hooigras. Weiland lag meestal in de beekdalen, maar de bodem moest wel stevig zijn omdat het anders het vee te diep in de grond zou wegzakken, zoals in de beemden. Andere weilanden lagen in de dorpsakker en werden dries genoemd: ze fungeerden maar een korte periode als weide en werden dan weer gebroken om opnieuw als bouwland te dienen.

WERLAAR – 1525 – R705, F19V

Op dWeerlair.

WERLAAR – 1527 – R705, F115

Op Werrelair.

WERLAAR – 1533 – R706, F166

7 Lop. erfs onder weyde en bosch: dWeerlair. Een veertelsaet weyden: dWeerlair.

WERLAAR – 1553 – R711, 207

Op Werlaer.

WERLAAR – 1575 – R715, F172V

Stuck bosch en erfs, 5 lop. op Werlaer. Verder: bosch, 7 lop; bosch en erfs 1 br.

WERLAAR – 1620 – GP260, F99V

Weyde in de Weyrlaeren.

WERLAAR – 1634 – P124, F76

Drye br. weyde en bosch: d'Werlaer en den Nonnen-acker, 15 lop.

WERLAAR – 1634 – P124, F66V

Int Werlaer.

WERLAAR – 1634 – P124, F19V

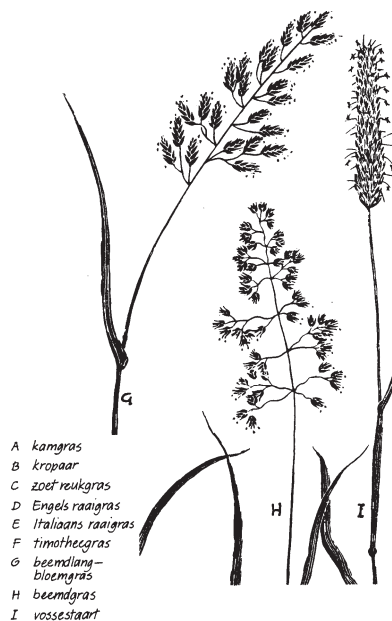
Een br. weyden op Werlaer in Bagven by Liesch.

WERLAAR – 1634 – P124, F24V

Een veertelsaet bosch int Werlaer.

WERLAAR – 1668 – GP263, 161

Werlaer.

Enkele grassen, die vroeger algemeen voorkwamen.

WERLAAR, GROOT – 1634 – P124, F90

Twee br. beempden, heyde en bosch: tGroot Werlaer.

WERLAAR, GROOT – 1699 – P126, F402

Twee br. beemden heijde en bosch: Groodt Werlaar.

WERLAREN – 1599 – R718, 80v

Opte Werlaeren.

WERLAREN – 1667 – R727, 81

Opde Weirlaren achter den dorpe.

WERLAREN – 1668 – GP263, 137v

De Weirlaren; de wierlaren (f8).

Wer kan staan voor 'verdediging afwering, heg, dijk, wal'.⁷³ Laar kan staan voor 'open plek in een bos, voorzien van waterplassen'. Was het een open plek in een bos met een wal eromheen? In de zeventiende en achttiende eeuw lagen er in het gebied nog veel bossen.

WERRELHOORN – 1671 – R728, F22v

Een parceeltien erve: den Werrelhoorn, 1/2 br.

Hoorn kan staan voor 'mannelijk dier'. Maar wat is een werrel?

WIDENBLOK – 1415 – G, 88

Stuck lant en een blokken die ghelegghen sijn in den Widenbloc.

WIDENBLOK – 1415 – G, F17

Stuc lants en een blokken die ghelegghen siin inden Widebloc .

Wide'wissen, tenen', buigzame takken, voor de mens uiterst nuttig bindmateriaal zoals voor banden om musters, voor legroeden (= leggeerden, banden om riet of stro vast te binden op daken), voor vlechtwerk in weegten en vekens etcetera.

WIERIKSWEIKE, JAN – 1557 – RH121, F58

Jan Wierix Weyken.

WIERIKSWEIKE, JAN – 1603 – R718, 236

Stuck weijden: Jan Wierix Weijken, 2 gem.

Weiland van Jan Wieriks.

WILGEN – 1525 – R705, F4

Twee lop. lants: de Willigen.

Is bedoeld de schietwilg, Salix alba, een soort die wel ruim twintig meter hoog kan worden en vaak geknot wordt?

WILGWEIDE – 1620 – GP260, F100V

Weyde: de Willigweyde.

WINDMOLEN – 1742 – GP272, 161

daer den wintmolen plagt te staan metten molenwerf, tevoren Maria Gysbregt Stickers.

Onder Bagven?

WISSENSWEIDE – 1668 – GP263, F74

Wissensweijde, bosch geweest zijnde, 4 gem.

Weiland van de familie Wissen.

WODDENAKKER – 1380 – CART. BEGIJNHOF, P. 42

Een stuck lants gheheiten Woddenacker.

Genoemd naar de bezitter. Maar de naam Wodden is nergens bekend.

WOLFSWEIKENS – 1695 – RH135, F146

Twee weykens: de Wolffs-en Jan Muijskensweijkens met de huysinge daer tegenwoordigh op staende.

Bezit van de familie De Wolf.

WOUWERWEIDE – 1630 – R527, 34

De Wouwerweyde.

Wouwer <Lat. vivarium. Wouwer'visvijver', vooral voor de teelt van karpers. Wouwer is reeds in de Romeinse tijd ontleend aan het Latijn; wijer, een wat latere ontleening, komt meer voor in oostelijke contreien en is mogelijk ingevoerd door invloed van de in het Duitse taalgebied gelegen kloosters als Echternach en Lorsch.⁷⁴

YDENLAND – 1525 – R705, F4

Een half br. lants: Ydenlant, in Bagvenne.

Land 'bouwland', in bezit van een vrouw Yde of een familie Yden. Vgl. Jacop Goert Yden, 1474, D, f16.

ZAALDEN, LANGE – 1661 – R726, 158

Een perc. saeylants: de Lange Saelden oft Bedden, 4 gem. op Bagven.

ZAALDEN, LANGE – 1668 – GP263, 12

De Lange Saelde.

ZAALDEN, LANGE – 1669 – R727, 247

Een br. saeylants: de Lange Saelden, suytw. sheeren Baen.

Zaalde is een ander woord voor bed, akkerbed. De beddenbouw werd in de Baronie druk beoefend, vooral vanaf de zeventiende eeuw. Bedden bestonden uit zes of acht tot tien ploegsneden. Tussen elk bed lag een extra diepe voor, waardoor het overvloedige regenwater snel van de akker kon afvloeien. Deze diepe voor verkreeg men door een keer extra door de voor te ploegen of door deze uit te diepen met een spa. Vanuit deze diepe voor was het wieden wat eenvoudiger te doen: men hoefde niet zo diep te bukken.

ZIJDE, HOGE EN LAGE – 1935 – DE BOER 32, NR. 1

Kavels schaarhout verpacht op Zoutlandt: o. a. de Hooge Zij met het Waterstraatje en de Lage Zy met Dwarsstraatje.

Op de zijkant van het totale bezit gelegen?

ZOUTLAND – 1668 – GP263, 149V

Joncker Peeter van Soutelande, Schouteth tot Thuernhout : lant aen sijn stede, 16 gem. + weijden in Bagven, 8 ½ gem. + bosch in Vuchtschoot, 5 gem. + weijde aent Cruijs, 2½ gemet.

ZOUTLAND – 1677 – R729, F14V

Joncker Peeter van Soutelandt, licentiaet in de rechten tot Remunde wonend heeft vercoft aan de kinderen van Pieter van Beeck, als erfgenaem van Johan de Bruyn, in syn leven rentmr. van d'abdisse van Thoir een hoeve in Bagven.

ZOUTLAND – 1744 – RH279, 175V

Juffr. Cornelia van Beeck, w. te Hasselt, geeft aan de dochters van Pr van Beeck, rentmr. van Thoon: een huysinge en erve: Zoutland, werf, hof en boomgaard, 1 gem. + den Huijsacker, het Reutackerke, den Langenacker, de Geerweyde, de Claverweyde, de Waleweyde, den Drie-hoek, den Baanacker (belast met o. a 2½ veertel aen Corssendonck).

ZOUTLAND – 1760 – RH281, 38V

Rente van 6 lop. rogge aan het Bagijnhoff tot Breda die Magdalena en Goverdina van Beek uit haare steede Soutland uitreiken.

ZOUTLAND – 1788 – RH282, 163

Goverdina Maria van Beek laat na eene hoeve : Groot Zoutland, met de huysinge en verdere gebouwen, erf en hoven, boomgaard vijvers en dreeven met den Huijsakker en dries, en 50 r. land agter den Grooten vijver, 6 br. + den Baanacker, het Reutje, de Maas akker, de Pieter-nellenakker, den Langen akker, de Huijsweyde, de Claverweyde, de Waaleweyde.

ZOUTLAND – 1836 – N 6403, 48

Verkoop van hout door Luitenant Gen. Trip, op Zoutland, o. a. op het Paardenweitje, de Schuurweide, Baanacker, den Langen Akker en den Grooten akker.

ZOUTLAND – 1839 – N 6406, 1

Chr. Vermeulen verkoopt schaarhout op de buitenplaats en bouwhoeve Zoutland, op de Schuurweide, de Waterheining, den Huisakker, den Geerakker.

ZOUTLAND, KLEIN – 1839 – N 6406, 1

Chr. Vermeulen verkoopt schaarhout op het steedje: Klein Zoutland.

ZOUTLAND, KLEIN – 1871 – NBOC 11, 1034

Schaarhout op Klein Zoutland.

In 1379 worden diverse stukken grond in Bagven door Jan van Hylaer overgedragen aan Godeld van Hylaer; er hoorden bij de Brandacker, Woddenacker, Langacker, Queesterdijxken, latere onderdelen van de hoeve Zoutland.⁷⁵

In 1570 wordt melding gemaakt van een bezit van Jacob Anthonis, heer van Kessingen: 'de hoeve gelegen int Liesch metten blockhuysen ende andere huysingen erop staende'. In 1699 wordt hetzelfde complex hoeve Blokhuis genoemd en in 1744 spreekt men van de hoeve met het Hooghuis ende andere huysinge. Het geheel is genoemd naar Peter van Soutelandt, die in 1676 overleed. Het huidige gebouw werd opgericht door Frederik Zorreth. Uit 1811 dateert de omschrijving: 'Een buitenplaats, bestaande in een heere-huysinge, voorzien van verscheide boven en benedenkamers, keuken, kelder, stal, koetshuis, koepel, tuinen en bo-venwoning, schuur stalling, bakhuys en kooy'. Zie voor het gebouw: Hage.⁷⁶

In 1662 woonde Jan Corn Goris Donckers op de hoeve Zoutlandt: hij stierf aan de pest. Anneke Peters uit Breda ging toen de weduwe en de kinderen helpen en zij stierven niet, RH132, f145v-146.

ZUILEN – 1729 – RH100, F 10

Weijde agter de stede op Suijlen. De Drie Snellen op Suijlen.

Genoemd naar een familie Van Zuilen. De naam van de boerderij werd een toponiem voor een groter gebied.

- 1 Schrauwen, G. : Beschrijving van het dorp Gilze ten nutte der inwonende jeugd bearbeid, Den Bosch (1928).
- 2 Buitenhuis, p. 59.
- 3 Hage 11/12 (1981/2), p. 168.
- 4 Buiks en Leenders, deel IV, p. 523.
- 5 Naarding, J. : Het toponymisch element bag en zijn verwanten, Meded. 3 9 (1963), p. 158 e. v.
- 6 Ekwall (1959), p. 23.
- 7 Gysseling (1960), p. 95.
- 8 Van der Sijs, p. 917.
- 9 De Vries, p. 107.
- 10 Moerman, p. 247; Schönfeld, p. 241.
- 11 Leenders, K. : Cultuurhistorische Landschapsinventarisatie gemeente Breda (2006), p. 98.
- 12 IJsseling, J. M. F. : Inventaris van het archief van het begijnhof te Breda, Breda (1966), p. 64.
- 13 Verdam, p. 98.
- 14 Van der Sijs, p. 895.
- 15 Poel, J. M. G. van der: De landbouw in het verste verleden, Berichten van de Rijksdienst voor het oudheidkundig bodemonderzoek, 10/11 (1960/61) p. 125 e. v.
- 16 Houtte, J. A. van: Het verleden van Europa. Twintig eeuwen sociaal-economische geschiedenis, Tiel (1992), p. 77.
- 17 Buisman, J. : Duizend jaar weer, wind en water in de Lage Landen (onder redactie van A. F. V. van Engelen) deel I, tot 1300, Franeker (1995) p. 303.
- 18 Buitenhuis, p. 105.
- 19 Van der Sijs, p. 896.
- 20 Buiks (1997), p. 156.
- 21 Draye, H. : Landelijke cultuurvormen en kolonisatie-geschiedenis, Toponymica 7, Leuven-Brussel (1941)
- 22 Goossenaerts, p. 141.
- 23 Dekkers, p. J. V. : De uitbating van de kloosterhof Sterksel door de abdij van Averbode van de veertiende tot de zeventiende eeuw, Noordbrabants Historisch Jaarboek 15 (1998), p. 27.
- 24 Burny, Joël: Bijdrage tot de historische ecologie van de Limburgse Kempen (1910-1950). Tweehonderd gesprekken samengevat. Z. pl., z. j. (2001?), p. 30.
- 25 Cerutti, II. p. 629.
- 26 Van der Sijs, p. 925.
- 27 Leenders (2006), p. 173.
- 28 Hoeufft, p. 557.
- 29 Gysseling, M. : Enkele toponymisch termen in Nederland, Meded. 30 (1954), p. 81.
- 30 Schönfeld (1950), p. 129, Moerman (1956), p. 203.
- 31 Buitenhuis, p. 188.
- 32 Lindemans, J. : Toponymische kanttekeningen, Meded. 30 (1954), p. 89. Karel Peeters: De Wegen, in: Kempische landschapsgeschiedenis (1937), pp. 86-103. M. Schönfeld: Wegnamen, De Oudheid en Vroege Middeleeuwen, Meded. 33 (1957), pp. 56, 57.
- 33 Schrauwen, p. 47.
- 34 Gysseling, M. : Enkele Belgische leenwoorden in de toponymie, Naamkunde 7 (1975)p. 5 e. v.
- 35 Helsen en Helsen, p. 36.
- 36 Verdam, p. 244.
- 37 Buiks, Chr. : Veldnamen in de Baronie van Breda, Breda (1992), p. 117, 118.
- 38 WNT, deel 6, kolom 443.
- 39 Pape, J. C. : Plaggensoils in the Netherlands, Geoderma 4, nr. 3 (1970), p. 299 e. v. ; Domhof, J. : Strooiselwinning voor potstallen in verband met profielopbouw van heide en oude bouwlanden, Boor en spade, VI (1953), p. 192.
- 40 Burny, Joël : Bijdrage tot de historische ecologie van de Limburgse Kempen (1910-1950), p. 38.
- 41 Cerutti, I, p. 335.
- 42 Cerutti, I, p. 19.
- 43 Moerman, p. 274.
- 44 Cerutti, II, p. 212.
- 45 Molemans en Mertens (1982), p. 417.
- 46 Leenders (2006), p. 172, 173.
- 47 Geciteerd in Goossenaerts, p. 378.
- 48 Van der Sijs, p. 986.
- 49 Buiks (1994), p. 327.
- 50 Gysseling, M. : Enkele Belgische leenwoorden in de toponymie, Naamkunde 7 (1975) p. 5 e. v.
- 51 Helsen en Helsen, p. 36.
- 52 Verdam, p. 312.
- 53 Hasselt, R. van: Een moordrolle van Huybergen uit den tijd van hertog Jan III, De Ghulden roos 9 (1949), p. 13.
- 54 Cerutti, I, p. 362.
- 55 Cerutti, III, p. 155.
- 56 Waterbolk, H. Tj. in Brabants Heem 1 (1949), p. 62; J. T. de Smidt: Heidevegetaties, oorsprong, typologie en oecologie, Ned. Bosbouwkundig Tijdschrift 51, nr. 3 (1979) .
- 57 Buis, Chr. : Veldnamen in de voormalige gemeente Ginneken en Bavel, deel 18, p. 51; Cerutti, I, nr. 49.
- 58 Blankaart, p. 576, 577.
- 59 Van der Sijs, p. 120.
- 60 Hage 5, nr. 2 (1975), p. 40.
- 61 Leenders (2006), p. 172.
- 62 Dillo en Van Synghel, nr. 1188.
- 63 Van der Sijs, p. 1037.
- 64 De Vries, p. 510.
- 65 Buitenhuis, p. 456.
- 66 Hage 5, nr. 2 (1975), p. 43.
- 67 Verdam, p. 787.
- 68 Van der Sijs, p. 1063.
- 69 De Vries, p. 590.
- 70 Buiks (1994), p. 418.
- 71 Van der Sijs, p. 1083.
- 72 Buiks (1994), p. 458.
- 73 Verdam, p. 787.
- 74 Weijnen, A. A. : Oude Woordlagen in de zuidelijk-centrale dialecten, Amsterdam (1999), p. 67.
- 75 Ysseling, nr. 581.
- 76 Hage 5, nr. 14 (1975), p. 44.

COLOFON

Titel: Veldnamen in de voormalige gemeente Princenhage

Erfgoedrapport Breda 60

Auteur: Chr. Buiks

Kaarten: H. de Kievith

Objectfoto's: A. Schut

Eindredactie: G. Otten, H. de Kievith

Ontwerp en lay-out: Studio Maaïke Klijn

rechten te hebben kunnen zich met hem in verbinding stellen.

ISSN: 2210-9552

© Gemeente Breda, 2018

Gemeente Breda

Ruimtelijk Economisch Domein

Team Erfgoed

Postbus 90156

4800 RH Breda